

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Tid

Tisdagen den 18 juni 2019 kl. 8:30

Plats

KS-salen, stadshuset

Enligt uppdrag

Anette Mellström

Föredragningslista

Val av protokollsjusterare

- 1. Upphandling av olycksfallsförsäkring i Kalmar kommun**
Beslutsnivå: Kommunstyrelsens arbetsutskott

Föredragande: Björn Hedbäck, serviceförvaltningen
- 2. Presentation av revisorernas granskning av intrång i kommunens IT-miljö**

Föredragande: Mina Nadjafi och Pär Sturesson, PwC
- 3. Upptagande av lån för investeringar**
Beslutsnivå: Kommunstyrelsens arbetsutskott
- 4. Riktlinjer för Kalmar kommuns minoritetspolitiska arbete 2019-2022**
Beslutsnivå: Kommunfullmäktige

Föredragande: Stina Nordström, kommunledningskontoret
- 5. Larm- och skyddspolicy i Kalmar kommun – beslut om remiss**
Beslutsnivå: Kommunstyrelsens arbetsutskott

6. **Kalmar kommuns risk- och sårbarhetsanalys 2019-2022 –
beslut om remiss**

Beslutsnivå: Kommunstyrelsens arbetsutskott

7. **Redovisning av trygghetsarbetet**

Föredragande: Ann-Sofie Lagercrantz,
kommunledningskontoret

Handläggare

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum
2019-06-05

Ärendebeteckning
KS 2019/0639

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Upphandling av olycksfallsförsäkring

Förslag till beslut

Förslag till beslut lämnas på sammanträdet på grund av upphandlingssekretess.

Bakgrund

Upphandlingen omfattar olycksfallsförsäkring för Kalmar kommun.

Följande kategorier ingår i försäkringen:

Dygnet runt

- 1) Alla mantalsskrivna barn 0-19 år i Kalmar kommun
- 2) Elever inskrivna i Kalmarsunds gymnasieförbund som inte ingår i gruppen mantalsskrivna 16-19 år
- 3) Familjehemsplacerade samt övriga omsorgstagare som inte ingår i gruppen mantalsskrivna 0-19 år
- 4) Ensamkommande flyktingbarn
- 5) Person ännu inte inskriven i allmän försäkringskassa som deltar i kommunens verksamhet

Under verksamhetstid

- 1) Elever i vuxenutbildning
- 2) Personer i arbetsmarknadspolitiska åtgärder
- 3) Personer i daglig verksamhet, arbetsträning, praktik, m.m.
- 4) Personer som utför frivilligarbete
- 5) Guider (Ny kategori 2016)
- 6) Eventarbetare (Ny kategori 2018)
- 7) Mottagna flyktingar (Ny kategori 2017)

I anbudet anges ett antal skall-krav som ska uppfyllas för att anbudet ska vara kvalificerat. Utvärdering har skett av de anbud som uppfyller ställda krav och som har lämnats av leverantörer som kvalificerats till utvärderingen. Beställaren kommer att anta det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet med hänsyn taget till nedan angivna utvärderingskriterier.

- Försäkringsvillkor 50 %
- Premie 40 %
- Skadeservice och administration 10 %

Avtalstiden är på två år med en ensidig möjlighet för beställaren att begära förlängning av avtalet med 1 + 1 år.

Björn Hedbäck
Supportchef

Handläggare
Maria Björkman
0480-450100

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum 2019-06-11 Ärendebeteckning KS 2019/0684

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Upptagande av lån för investeringar

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutar att ta upp nytt lån om högst 300 miljoner kronor för finansiering av investeringar.

Ekonomidirektör Maria Björkman får i uppdrag att verkställa upplåningen under 2019.

Bakgrund

Kommunens långsiktiga strävan är att investeringarna fullt ut ska finansieras med egna medel. I det korta perspektivet är dock behovet av investeringar så stort, både till följd av ökad befolkning och av behovet att ersätta äldre anläggningar, att det kan motivera en lägre självfinansieringsgrad det vill säga genom nyupplåning. Det nu gällande målet för Kalmar är en självfinansiering om minst 50 procent. Genom den årliga kommunanalysen som Kommuninvest gör av alla (290) medlemskommuner/landsting får vi en objektiv bedömning av Kalmars riskvärde. Under 2018 hade Kalmar för andra året i rad, i sällskap av 11 andra kommuner, riskvärde 0. Genomsnittet bland medlemmarna var 2018 mellan 2,5 och 3 (skala 0 till 10).

De senaste åren har investeringarna varit omfattande, 2018 uppgick de till drygt 676,2 miljoner kronor och årets prognos är drygt 550 miljoner kronor. Trots stora investeringar har den långfristiga låneskulden endast ökat med 100 miljoner kronor. Investeringarna har till övervägande del finansierats med egna medel och självfinansieringsgraden för 2018 uppgick till 71,5 procent.

	Budg 2021	Budg 2020	Prog 2019	2018	2017	2016
"Ramjusterande" investeringar	350,0	350,0	339,9	272,5	230,4	308,8
"Räntabla/ej ramjusterande investeringar	216,4	273,9	215,9	403,7	174,4	142,9
Totala investeringar	566,4	623,9	555,8	676,2	404,8	451,8

De kommande åren är investeringsbehoven fortsatt stora, cirka 500-600 miljoner kronor per år, och nu finns ett behov att stärka likviditeten genom upptagande av nytt lån om maximalt 300 miljoner kronor.

Kommunens låneskuld uppgår för närvarande till 825 miljoner kronor och den sammanlagda låneskulden efter nyupplåning om 300 miljoner kronor uppgår då till 1 125 miljoner kronor. Den maximalt begärda nyupplåningen om 300 miljoner kronor är en försiktighetsåtgärd för att säkerställa likviditeten. I dagsläget visar dock prognosen att behovet är i nivå om 100-200 miljoner kronor, men vad utfallet blir är beroende av utvecklingen på koncernvalutakontot.

Kommunfullmäktige beslutade den 17 december 2018, § 188, att kommunstyrelsen under 2018 har rätt att nyupplåna, d.v.s. öka kommunens skulder, upp till totalt 1 237,2 miljoner kronor. Vilket enligt beslutet betyder att utrymmet för nyupplåning är 412,2 miljoner kronor.

Enligt delegationsordning för kommunstyrelsen (punkt C1) har arbetsutskottet rätt att ”Besluta om att ta upp lån för investeringar som ingår i den ekonomiska planeringen eller där kommunfullmäktige fattar särskilt beslut”.

Maria Björkman får i uppdrag att verkställa upplåningen under 2019. Det innebär då att besluta om belopp samt vilken dag under 2019 som detta verkställs, beroende på utvecklingen totalt på koncernvalutakontot för att bäst matcha koncernens likviditet.

Maria Björkman
ekonomidirektör

Handläggare
Stina Nordström

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum
2019-06-10

Ärendebeteckning
KS 2019/0685

Kommunfullmäktige

Riktlinjer för Kalmar kommuns minoritetspolitiska arbete 2019-2022

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige antar förslag till Riktlinjer för Kalmar kommuns minoritetspolitiska arbete 2019-2022.

Bakgrund

I syfte att stärka rättigheterna för de nationella minoriteterna och skydda deras språk och kultur är kommuner sedan den 1 januari 2019 skyldiga att ta fram mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete. Dessa ska på begäran kunna lämnas ut till Länsstyrelsen i Stockholm och Sametinget som är uppföljningsmyndigheter för minoritetspolitiken i Sverige.

Dokumentet ger en kort introduktion till de fem nationella minoriteterna, Sveriges internationella åtaganden inom området samt vilka svenska lagar som reglerar minoriteternas rättigheter. Riktlinjerna beskriver kommunernas skyldigheter enligt nationell lagstiftning, praktisk innebörd för Kalmar kommun samt hur ansvaret är fördelat. Riktlinjerna omfattar fem olika rättighetsområden:

- Information om rättigheter
- Delaktighet och inflytande
- Skydda och främja språk och kultur
- Äldreomsorg på minoritetsspråk
- Användning av minoritetsspråk i myndighetskontakter

Kommunstyrelsen ansvarar för den årliga uppföljningen av dokumentet.

Stina Nordström
Handläggare social hållbarhet

Bilaga
Riktlinjer för Kalmar kommuns minoritetspolitiska arbete 2019 – 2022

Riktlinjer för Kalmar kommuns minoritets- politiska arbete 2019 – 2022

1. Inledning

I Sverige finns fem nationella minoriteter: judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar. Samtliga uppfyller de kriterier som riksdagen fastställt för att definiera en nationell minoritet:

- En grupp med uttalad samhörighet som till antalet i förhållande till resten av befolkningen inte har en dominerande ställning i samhället.
- En religiös, språklig, traditionell och/eller kulturell tillhörighet som skiljer sig från majoriteten.
- Gruppen har en vilja och strävan efter att behålla sin identitet.
- Gruppen har historiska eller långvariga band till Sverige.

Det är upp till varje enskild individ att själv avgöra om denne anser sig tillhöra en eller flera nationella minoriteter. Samhället kan därför inte ställa några krav på någon att styrka sin tillhörighet.

De nationella minoritetsspråken anges i språklagen och är finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska.

2. Internationella åtaganden om nationella minoriteters rättigheter

2.1 Förenta Nationerna (FN)

Utgångspunkten för det internationella arbetet för mänskliga rättigheter är FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna från 1948. De efterföljande konventionerna är, till skillnad från förklaringen, juridiskt bindande för Sverige. I konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter från 1966 framgår (art. 27) att i stater där det finns etniska, religiösa eller språkliga minoriteter ska de som tillhör en sådan grupp inte förvägras rätten att i gemenskap med andra medlemmar ha sitt eget kulturliv, bekänna sig till och utöva sin egen religion och använda sitt eget språk.

En liknande skrivning finns i barnkonventionen. I artikel 30 anges att i stater där det finns etniska, religiösa eller språkliga minoriteter eller personer som tillhör en ursprungsbefolkning ska ett barn som tillhör en sådan grupp inte förvägras rätten att tillsammans med andra medlemmar av sin grupp ha sitt eget kulturliv, att bekänna sig till och utöva sin egen religion eller att använda sig av sitt eget språk.

Agenda 2030 för hållbar utveckling antogs av FN:s generalförsamling 2015. Agendan innehåller 17 mål och 169 delmål för att uppnå en socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbar värld till år 2030. De nationella minoriteternas rättigheter har koppling till bland annat mål fyra om god utbildning för alla och mål tio om minskad ojämlikhet. Det nationella arbetet för att säkerställa de nationella minoriteternas rättigheter är därmed ett led i att uppfylla de globala målen i Agenda 2030.

2.2 Europarådet

Ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter innehåller bestämmelser som garanterar nationella minoriteter en rad mänskliga rättigheter och grundläggande friheter, bl.a. skydd från diskriminering, fientlighet och våld, mötes-, förenings-, yttrande-, tanke-, samvets- och religionsfrihet samt åsikts- och yttrandefrihet på det egna språket. Staterna som tillträtt konventionen åtar sig även att erkänna att de som tillhör en nationell minoritet har rätt att fritt och utan ingripande använda sitt minoritetsspråk privat och offentligt, muntligt och skriftligt.

Sverige har även ratificerat den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk som syftar till att skydda Europas kulturella mångfald.

3. Svensk lagstiftning om nationella minoriteters rättigheter

De nationella minoriteternas rättigheter beskrivs framför allt i lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Rättigheterna finns även återgivna i ett antal andra lagar.

I språklagen (2009:600) finns angivet vilka de nationella minoritetsspråken är samt att det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja dessa. I skollagen (2010:800) slås rätten fast till modersmålsundervisning i elevens nationella minoritetsspråk. Enligt socialtjänstlagen (2001:453) ska kommunen verka för att det finns tillgång till personal med kunskap i de nationella minoritetsspråken där det behövs i omvårdnaden av äldre människor. I bibliotekslagen (2013:801) anges att biblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har ett annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på de nationella minoritetsspråken. Slutligen är det enligt diskrimineringslagen (2008:567) förbjudet att missgynna någon på grund av personens etniska tillhörighet.

4. Mål

Målet för Kalmar kommuns arbete är, i likhet med den nationella minoritetspolitiken, att skydda de nationella minoriteterna och stärka deras möjligheter till inflytande, samt att stödja de historiska minoritetsspråken så att de hålls levande.

Det minoritetspolitiska arbetet bidrar till att uppfylla Kalmar kommuns vision 2025 – Tillsammans gör vi ett Kalmar för alla ännu bättre. Enligt visionen ska alla människor oavsett etnicitet erbjudas goda möjligheter att uppnå livsmål och förverkliga drömmar. Kulturell och mänsklig mångfald bidrar enligt visionen till attraktivitet.

5. Riktlinjer

Syftet med riktlinjerna är att se till att Kalmar kommun lever upp till de skyldigheter som lagstiftningen garanterar de nationella minoriteterna. Riktlinjerna beskriver kommunens arbete och hur ansvaret är fördelat. Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för att samordna kommunens minoritetspolitiska arbete.

5.1 Information om rättigheter

Nationell lagstiftning

”Kommuner och landsting ska informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter och det allmännas ansvar enligt denna lag och de föreskrifter som denna lag hänvisar till.”

Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724):

Innebörd för Kalmar kommun

- Kommunstyrelsen ansvarar för att övergripande information om de nationella minoriteternas rättigheter finns tillgänglig på kommunens hemsida.

5.2 Delaktighet och inflytande

Nationell lagstiftning

”Förvaltningsmyndigheter ska ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med minoriteterna i sådana frågor.”

”Samråd ska ske genom att förvaltningsmyndigheter för en strukturerad dialog med de nationella minoriteterna i syfte att kunna beakta deras synpunkter och behov i myndighetens beslutsfattande.”

”Förvaltningsmyndigheter ska särskilt främja barns och ungas möjligheter till inflytande och samråd i frågor som berör dem och anpassa formerna för detta till deras förutsättningar.”

Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724)

Innebörd för Kalmar kommun

- Samtliga nämnder ska ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med minoriteterna i sådana frågor. Kommunstyrelsen ansvarar för att samordna dessa samråd.
- Samråden ska ske genom en strukturerad dialog för att kunna ta hänsyn till de nationella minoriteternas synpunkter och behov inför att ett beslut ska fattas.
- Barns och ungas möjlighet till inflytande och samråd i frågor som rör dem ska särskilt främjas. Nämnderna ska anpassa formerna för inflytande till deras förutsättningar.

5.3 Skydda och främja språk och kultur

Nationell lagstiftning

”Det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken.” Språklagen (2009:600)

”Det allmänna ska även i övrigt främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt.” Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724)

”En elev som tillhör någon av de nationella minoriteterna ska erbjudas modersmålsundervisning i elevens nationella minoritetsspråk.” (grundskolan, grundsärskolan, specialskolan) Skollagen (2010: 800)

”Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på de nationella minoritetsspråken” Bibliotekslagen (2013:801)

Innebörd för Kalmar kommun

- Utbildningsnämnden och Södermöre kommunalnämnd ansvarar för att erbjuda elever inom grundskolan, grundsärskolan och specialskolan, som tillhör någon av de nationella minoriteterna, modersmålsundervisning i elevens nationella minoritetsspråk samt informera vårdnadshavare om denna rättighet.
- De nationella minoriteternas kultur och språk ska integreras i nämndernas ordinarie verksamheter, t.ex. i bibliotekens utbud av litteratur, tidskrifter och annan media.
- Kultur- och fritidsnämnden och Södermöre kommunalnämnd ansvarar för att informera om möjligheten för nationella minoriteter att bilda föreningar och söka de föreningsbidrag som kommunen erbjuder kulturföreningar m.fl.

5.4 Äldreomsorg på minoritetsspråk

Nationell lagstiftning

”En kommun som inte ingår i något förvaltningsområde ska erbjuda den som begär det möjlighet att få hela eller en väsentlig del av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar finska, jiddisch, meänkieli, romani chib eller samiska, om kommunen har tillgång till personal med sådana språkkunskaper.”

”Kommunen ska inom ramen för sådan omsorg beakta de äldres behov av att upprätthålla sin kulturella identitet”.

Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724)

”Kommunen ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, jiddisch, meänkieli, romani chib eller samiska där detta behövs i om-

vårdnaden av äldre människor”.
Socialtjänstlagen (2001:453)

Innebörd för Kalmar kommun

- Om det finns personal som behärskar de nationella minoritetsspråken, och vill använda språket i tjänsten, ska den som begär det erbjudas möjlighet att få hela eller en väsentlig del av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen på nationellt minoritetsspråk.
- Omsorgsnämnden och Södermöre kommunalnämnd ska inhämta information om vilka språkkunskaper som personalen inom äldreomsorgen har och som de vill använda i tjänsten, inklusive kunskaper inom minoritetsspråken.
- Omsorgsnämnden och Södermöre kommunalnämnd ska vid rekrytering av personal inom äldreomsorgen beakta de sökandes språkkunskaper, inkl. kunskaper inom minoritetsspråken och minoriteternas kultur.

5.5 Användning av minoritetsspråk i myndighetskontakter

Nationell lagstiftning

”Utanför ett förvaltningsområde har enskilda rätt att använda finska, meänkieli respektive samiska vid muntliga och skriftliga kontakter i förvaltningsmyndigheters ärenden i vilka den enskilde är part eller ställföreträdande för part, om ärenden kan handläggas av personal som behärskar minoritetsspråket.”

”Förvaltningsmyndigheter ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, meänkieli respektive samiska där detta behövs i enskildas kontakter med myndigheten.”

Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724)

Innebörd för Kalmar kommun

- Om det finns personal som behärskar finska, meänkieli och samiska, och vill använda språket i tjänsten, ska nämnderna erbjuda enskilda personer att använda språken vid muntliga och skriftliga kontakter som rör ett enskilt ärende.
- Samtliga nämnder ska inhämta information om vilka språkkunskaper medarbetarna har, inklusive kunskaper inom finska, meänkieli och samiska, och som de vill använda i tjänsten.
- Om det finns behov ska nämnderna arbeta för att det finns personal med kunskaper i finska, meänkieli och samiska som kan hjälpa personer vid kontakt med nämnderna i enskilda ärenden.

5.6 Uppföljning

- Kommunstyrelsen ansvarar för att följa upp dokumentet i samband med den årliga uppföljningen av handlingsplaner och program.

Handläggare

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum
2019-06-12

Ärendebeteckning
KS 2019/0700

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Larm- och skyddspolicy i Kalmar kommun - beslut om remiss

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutar att skicka Larm- och skyddspolicyn på remiss till samtliga kommunala nämnder och bolag samt till Kalmarsundsregionens renhållare och Kalmarsunds gymnasieförbund med begäran om synpunkter senast den 30 september 2019.

Bakgrund

Kalmar kommuns larm- och skyddspolicy samlar allt fysiskt skydd för våra kommunala tillgångar i ett dokument. Policyn beskriver övergripande både krav utifrån lagstiftning som ett önskat framtida läge.

Policyn syftar till att förenkla arbetet för kommunens verksamheter med att fastställa en lämplig skyddsnivå för att skydda kommunala tillgångar. Policyn omfattar de flesta, men inte alla, larm och skydd som i nuläget används, och i nära framtid kan användas, i Kalmar kommun.

Kostnaderna som uppstår i samband med brand, skadegörelse, inbrott, stölder och hot etc. är orimligt höga. Kommunen behöver istället använda en del av dessa pengar till att förebygga eller omöjliggöra för oss kostsamma oegentligheter. I flera fall har larm- och skyddsåtgärder dessutom ett stort trygghetsmervärde.

Policyn ska innan fastställande skickas på remiss till kommunens samtliga nämnder, bolag samt till Kalmarsundsregionens renhållare och Kalmarsunds gymnasieförbund.

Peo Carlsson
säkerhetssamordnare

Bilaga
Larm- och skyddspolicy

KOMMUNGEMENSAM VERKSAMHETSHANDBOK

Fastställt av

Dokumentansvarig
Peo Carlsson, Säkerhetssamordnare

Datum
2019-xx-xx

1 (32)

Larm- och skyddspolicy för Kalmar kommun

Innehåll

Inledning.....	2
Utgångsläge.....	2
Syfte med Larm- och skyddspolicy	2
Omfattning av Larm- och skyddspolicyn.....	2
Avgränsningar	3
Styrande eller rådande?	3
1. Larmmottagning.....	4
2. Bevakningstjänster	8
3. Vidarekopplade automatiska brandlarm	10
4. Inbrottslarm	14
5. Personskyddslarm	16
6. Trygghetslarm	19
7. Stöldmärkning.....	20
8. Kameraövervakning.....	24
9. Störande larm.....	26
10. Stängsel.....	28
11. Lås- och passagesystem.....	30
12. Slutsatser	32

Inledning

Utgångsläge

Framtagandet av Larm- och skyddspolicy påbörjades under 2018 efter att kommundirektören gett Räddningschefen i uppdrag att samla de larm- och skyddstjänster som kan hanteras av den kommunala Trygghets- och Larmcentralen i en rutin.

Kommunen har inte sedan tidigare några riktlinjer som styr hur verksamheterna ska skyddas. Det har över tiden handlat om godtycklighet och hur mycket skydd ekonomin har tillåtit. Det skydd som olika lagstiftningar ställer krav på har dock varit uppfyllda men desamma har gett upphov till både missuppfattningar och oklarheter. Ett exempel på detta är när automatiska brandlarm enbart skyddar människan men utelämnar egendomsskyddet.

Syfte med Larm- och skyddspolicy

Policyn syftar till att förenkla arbetet för kommunens verksamheter med att fastställa en lämplig skydds nivå för att skydda kommunala tillgångar.

Omfattning av Larm- och skyddspolicyn

Policyn omfattar de flesta larm och skydd som i nuläget används i Kalmar kommun:

- Larmmottagning
- Bevakningstjänster
- Automatiska brandlarm
- Inbrottslarm
- Personskyddslarm
- Trygghetslarm¹
- Stöldlarm/märkning
- Kameraövervakning
- Störande larm
- Stängsel
- Övrigt skalskydd
- Mobila larmanläggningar
- Lås- och passersystem

Samtliga dessa larm- och skyddsåtgärder är sådana som kommunen måste ha för att antingen svara upp mot gällande lagstiftning eller bör ha för att effekten av åtgärden överstiger kostnaden vid påverkan som larmet eller skyddet skulle kunna ha förhindrat

---

¹ Se avsnittet om avgränsningar

Avgränsningar

Policyn omfattar inte på något sätt skydd för tredje person, d.v.s. kommuninvånarna. Trygghetslarm är dock ett larm som tredje person hanterar, och har för sitt eget skydds skull, men ska i detta fall ses som ett verktyg som kommunen använder för att kunna ta ett överenskommet ansvar gentemot en brukare av ett trygghetslarm. I policyn beskrivs trygghetslarmen endast utifrån larmmottagning och kameratillsyn. En tydligare beskrivning med bland annat biståndsbedömning finns hos Omsorgsförvaltningen, Socialförvaltningen och Södermöre kommundelsförvaltning.

Styrande eller rådande?

Eftersom policyn syftar till att komplettera gällande lagstiftning utifrån flera aspekter måste hänsyn tas till vad kommunen vill uppnå. Om vi vill minimera skadegörelsen på skolor och förskolor måste vi övervaka eller förhindra tillträde. Övervakning görs med kameror eller med störlarm medan tillträdesförbud hanteras med stängsel eller ett förbud för allmänheten att vistas på en viss plats. Flera olika lösningar på ett och samma problem och naturligtvis väldigt varierande kostnad. Om problemet är att det görs inbrott måste vi antingen sätta upp, eller modernisera, inbrottslarm. Vi kan också välja att stölskyddsmärka för att minska risken för inbrott men det bästa och mest effektiva är naturligtvis en kombination.

Policyn ska generellt vara rådande samtidigt som den ska stödja den verksamhet som behöver olika alternativ för hur man vill inrikta sitt skydd. Policyn ska också kunna ligga som grund för en diskussion för hur man förbättrar ett befintligt, eller obefintligt, skydd samtidigt som den ska kunna utgöra underlag för vilka hänsyn vi behöver ta i samband med en nyetablering.

Om inte lagstiftningen är styrande ska hänsyn tas till den riskanalys som följer ett objekt oavsett nyetablering eller befintlig verksamhet. Ansvaret för riskanalysen ligger hos verksamhetsutövaren.

I de fall av larm eller skydd där det finns lagkrav framgår detta av texten. Automatiska brandlarm är ett sådant exempel där det klargörs var denna typ av larm ska finnas och även varför det är styrande.

1. Larmmottagning

Bakgrund

Sedan lång tid har kommunen larmmottagning varit utlokaliserad till SOS-alarm och ett antal andra larmmottagande aktörer. Larmmottagning görs för både larm- och jourtjänster dygnet runt.

Då förstudien till en kommunal larmcentral gjordes 2012 kunde man konstatera att förvaltningar och bolag betalade omkring två miljoner årligen för dessa tjänster där de stora delarna utgjordes av SOS-alarmering till brandkåren och för Omsorgs- och Socialförvaltningens larmmottagning. I förstudien kunde man även konstatera att det fanns en mängd olika leverantörer av samma tjänst, t.ex. inbrottslarm.

Avsnittet om larmmottagning förutsätter att vi förfogar över en egen larmmottagande enhet.

Larmmottagning för räddningstjänst

SOS-Alarm ”äger” nödnumret 112² vilket innebär att Kalmar kommun inte kan ta emot samtal från tredje person på det numret. Samtalen/Larmen från 112 kommer alltid att ha passerat en SOS-central där det bl.a. har avgjorts om ärendet gäller brandkår, polis eller ambulans. Det finns dock ett antal alternativa lösningar vilket t.ex. gör att inringaren kommer till SOS-alarm som omedelbart efter att ha konstaterat vad ärendet gäller kan koppla över till eller upprätta en medlyssningsförbindelse med annan larmcentral.

Vid särskilda händelser som t.ex. stormar och höga flöden kan vi hantera alla 112-larm i egen larmcentral efter att SOS-alarm har kopplat över dem. Fördelen med detta är att vi själva kan prioritera händelserna.

Verksamheter med larmmottagning:

Räddningstjänst	SOS-alarmering	Automatiska brandlarm
Fastighetsverksamhet	Beredskapslarm	Hisslarm
Omsorg	Trygghetslarm ³	Jourtjänster
Vattendistribution	Jourtjänster	Bevakning
Utbildning	Bevakning ⁴	Kameraövervakning
Kommunledning	Larmlistor	Krisledning
	Ordningsvakter	
Socialtjänst	Socialjour	Personskyddslarm

² Pågående alarmeringsutredning, 112-utredningen (Ju 2016:03)

³ Även Socialförvaltningen

⁴ Gäller de flesta kommunala verksamheter

Nuvarande status:

Larmmottagningen för kommunens verksamheter är inte styrd till en(1) upphandlad samarbetspartner. Detta beror i sin tur på att väldigt få aktörer har förmåga att hantera larm i den omfattningen Kalmar kommuns verksamheter kräver. Larmmottagning har traditionellt varit väldigt nischad och man har från larmmottagarna i viss mån tvingat fram att ingen nyttjare kan ha en och samma larmmottagare.

Trygghets- och larmcentralen, TLC, tar efterhand emot fler och fler olika typer av larm och jourtjänster och bygger ut sin egen organisation och kompetens för att kunna motsvara kommunens krav på en samlad larmmottagning.

Larmmottagaren är inte, och ska inte vara, en verkställande verksamhet⁵. I huvudsak innebär detta att en tredje part⁶ svarar för den praktiska hanteringen efter ett larm.

För- och nackdelar med larmmottagning inom egen organisation:

	Fördel	Nackdel
Drift	Snabba omställningar, samverkan vid händelse	Småskalig drift, avtal med annan larmcentral (utanför kommunkoncernen) för redundans
Serviceförmåga	Lokal kännedom. Direktkontakt tas med påverkad verksamhets kontaktperson	Kräver samarbetspartners för overflow ⁷
Helhetsfokus	Synergieffekter. Tekniska lösningar för att ha kontroll över allt skydd på en fysisk plats	Vid flera samtidigt eller operatörskrävande händelser krävs en tydlig prioritering
Regional och lokal samordning	Enkel lokal samverkan med framför allt Polismyndighetens inre och yttre befäl	SOS-alarm kan begränsa möjligheter regionalt
Statistik	Kalmar kommun kan få samlad statistik över samtliga inkomna larm vilket ger en tydlig bild av vilka insatser som ska prioriteras	Insamling av statistik kan kräva omfattande personell resurs

⁵ Det finns kommunala exempel på där larmmottagaren både tar emot och effekter larmen som en helhetslösning

⁶ Exempelvis en hissreparatör efter ett larm om hiss som fastnat

⁷ När antalet inkomna ärenden överstiger kapacitet och rimlig svarstid

Möjligheter med egen larmcentral:

Ofta bedöms processen för att ingå avtal med extern larmcentral som extremt detaljerad och svår att ändra i efterhand. En egen larmcentral ska verka för att det är enkelt för nyttjaren att såväl skräddarsy lösningar som att förändra en lösning (eller ett avtal) efter hand. Detta ska gälla även för korta och tillfälliga insatser.

En egen larmcentral ska istället för stordriftfördelar byggas på att den hanterar samtliga kommunens larm- och jourtjänster. Detta gör att larmcentralens kunskaper och helhetssyn blir så omfattande att alternativen med utspridda avtal ses som en avsevärt sämre lösning.

En egen larmcentral kommer att kunna säkerställa att vi på ett tydligare sätt kan motsvara försäkringsbolagens krav på skydd. I framtida upphandlingar av försäkringsmäklande tjänster ska denna aspekt tydliggöras och användas för att sänka premiekostnader.

Begränsningar med egen larmcentral

I vissa fall skulle en lösning kunna vara bättre om den hanteras av en extern larmcentral. T.ex. om en viss typ av kameraövervakning kräver en viss typ av programvara som den egna larmcentralen i det läget inte vare sig kan hantera eller har licens för att hantera. Upphandlad hårdvara ställer större krav på den som upphandlar och det blir tydligt att den egna larmcentralen måste vara med i det arbetet innan eventuella avtal ingås.

Befintliga och framtida tekniska lösningar ställer även krav på att kommunens IT-verksamhet kan svara för hantering av mjukvaran. Detta innebär att IT måste vara med i upphandlingsprocessen för den typen av programvaror.

En kommunal larmcentral hanterar alla typer av larm (och jourtjänster) i en kommun:

En egen larmcentral är inte vinstdrivande i något avseende. För kunden, d.v.s. kommunens verksamheter, ska det upplevas som om den egna larmcentralen bedriver en verksamhet som är lika kostsam eller billigare men lika bra eller bättre jämfört med ett upphandlat externt alternativ. Detta ställer krav på kommunal upphandlingsdisciplin. Inga larm- och jourtjänster får handlas upp externt av vare sig enskild förvaltning eller helägt kommunalt bolag förrän upphandlande enhet av ett eller flera skäl konstaterat att den egna larmcentralen inte inom rimlig tid eller till rimliga kostnader klarar av att hantera en tjänst.

Risker med egen larmcentral:

- För mycket inkommande trafik under en viss period vilket gör att man missar inkommande ärenden
- Störningar i den tekniska miljön vilket gör att servicegraden minskar under en viss period
- Upphandlingar där en avgörande instans missas vilket omöjliggör eller försenar driftstart av en viss tjänst
- Att verksamheter skapar tjänster med egen mottagning, t.ex. sms-larm som inte passerar larmcentral

Inriktningsbeslut:

- Alla tjänster inom kommunkoncernen som berör larm, beredskap och jour ska hanteras av egen larmcentral där inte lagar eller föreskrifter ställer andra krav.
- Larmcentralen ska anpassas för att hantera alla förekommande tjänster.
- Larmcentralen ska fortsatt vara certifierad enligt SSF 136
- Avtal som ingåtts utanför kommunkoncernen ska inte förlängas.
- De larm- och/eller jourtjänster som i dagsläget går via extern larmcentral ska styras om till egen larmcentral
- Kommunen ska fortsätta att utveckla den egna larmcentralen för att möta framtida krav
- Kommunen ska se över möjligheten att, generellt för bevakningstjänster och larmmottagning, ansöka om auktorisation⁸.

UTKAST

---

⁸ Eller motsvara kraven för auktorisation

2. Bevakningstjänster

Omfattning:

I avsnittet om bevakningstjänster ingår förutom insatser vid larm även trygghetsskapande insatser och insatser för ordningshållning vid s.k. Paragraf 3-områden, något som kommunen frekvent använder sig av.

Bakgrund:

Kalmar kommun har sedan länge ett ramavtal för bevakningstjänster. Historiskt har avtalet även omfattat larmmottagning. Omfattningen av avtalet är ca 2000 insatser per år och i det ingår ett fåtal bolags⁹ verksamheter. Inga verksamheter har vidarekopplat inbrottslarm utan åtgärder.

Önskat läge:

Från nuläge till önskat läge ger två möjligheter. Oavsett vilket så måste effekterna av bevakningstjänster bli större och bättre än vad de är idag. Hela kommunkoncernen måste också upphandlas samtidigt och få ett (1) avtal.

Upphandlad bevakningstjänst

Den ena vägen är att kommunen upphandlar bevaknings-, trygghetsskapande och ordningshållande insatser, d.v.s. olika typer av bevakning I avtalet är insatserna som ska göras i varje enskilt fall så tydliga att tveksamheter kring vad som är gjort aldrig kan ifrågasättas i efterhand.

Bevakningsbranschen har under lång tid varit tydlig med att man inte kan avtala en maximal tid från utlarmning till insats vilket vi i dagens utsatta miljö inte längre kan acceptera.

Kommunal bevakningstjänst

Den andra vägen är att kommunen själva hanterar bevakningstjänster och därmed hela kedjan, från larmindikering till avslutad insats. Av olika skäl skulle man kunna välja en kombinerad väg som gör det möjligt att upphandla tjänsten för vardagar under normal kontorstid och att utföra arbetet med egna väktare/motsvarande under övrig tid.

Det är kommunens larmmottagare som larmar ut och igångsätter en insats. Det är kommunens larmmottagare som tar emot rapport efter genomförd insats och därmed avgör om ärendet är löst eller om insatsen behöver fortgå eller på något sätt förändras.

---

⁹ Kalmar Hamn AB och Kalmarsunds Gymnasieförbund

Inriktningsbeslut:

- Kommunen måste ha högre kvalité i upphandling av bevakningstjänster. Istället för att låta bevakningsföretagens möjligheter begränsa oss ska kommunens behov styra.
- Kommunen bör se över möjligheten att, generellt för bevakningstjänster och larmmottagning, ansöka om auktorisation för att få utföra bevakningstjänster.
- Avtal för bevakningstjänster som ingåtts med extern larmcentral, avseende larmmottagning, ska inte förlängas. Alla kommunala verksamheter ska rymmas i samma avtal.
- Kommunen ska fortsätta att utveckla den egna larmcentralen för att möta framtida krav avseende bevakningstjänster.

UTKAST

3. Vidarekopplade automatiska brandlarm

Allmänt

Kalmar kommuns handlingsprogram ger inte svar på vilka verksamheter inom kommunen som bör eller ska ha vidarekopplade automatiska brandlarm. Det finns ingen tidigare utpekad policy som gör gällande att vidarekopplade automatiska brandlarm ska skydda egendom utan endast liv och hälsa. De krav som ställs på ett vidarekopplade automatiska brandlarm ställs via lagstiftning, t.ex. Boverkets byggregler, BBR. I kravställningen syftas enbart på att skydda liv och hälsa.

Laghänvisningar

Boverkets byggregler, BBR

”5:1 Allmänna förutsättningar Byggnader ska utformas med sådant brandskydd att brandsäkerheten blir tillfredsställande. Utformningen av brandskyddet ska förutsätta att brand kan uppkomma. Brandskyddet ska utformas med betryggande robusthet så att hela eller stora delar av skyddet inte slås ut av enskilda händelser eller påfrestningar. (BFS 2011:26).”

Plan- och bygglagen, PBL

”4 § Ett byggnadsverk ska ha de tekniska egenskaper som är väsentliga i fråga om säkerhet i händelse av brand,

AFS 2009:2 §75, §83”

Lag (2003:778) om skydd mot olyckor

”skall ägare eller nyttjanderättshavare i skäligen omfattning hålla utrustning för släckning av brand och för livräddning vid brand eller annan olycka och i övrigt vidta de åtgärder som behövs för att förebygga brand och för att hindra eller begränsa skador till följd av brand”.

Huvudverksamheter med vidarekopplade automatiska brandlarm

De flesta, men inte alla, för- och grundskolor är utrustade med vidarekopplade automatiska brandlarm som är direktkopplat till brandkåren. Detsamma gäller för de flesta vårdboenden men undantag finns även där. I Handlingsprogrammet enligt Lag(2003:778) Om skydd mot olyckor som tas fram inför varje mandatperiod framgår att:

”Den operativa verksamheten i kommunen ska under mandatperioden arbeta för att öka säkerheten för tredje person i samband med brand, då Kalmar kommun ska vara en trygg kommun att bo i.”

Nuläge för verksamheter nom Kalmar kommun

Många av oss tror nog att t.ex. alla skolor har vidarekopplade automatiska brandlarm men så är inte fallet. Enligt regelverken räcker det med att i vissa fall endast ha brandvarnare eller ett automatiskt brandlarm som inte är vidarekopplat. Anledningen till detta är att man enbart beaktar skyddet för liv och hälsa och därmed i vissa fall utelämnar egendomsskyddet.

Försäkringspremien är kopplad till fastighetens skydd. Med ett ökat skydd ska kommunens försäkringsmäklare förhandla om kostnaden för premien.

Samtliga vidarekopplade automatiska brandlarm ska vara kopplade till kommunens larmcentral

Fördelar med ett vidarekopplat automatiskt brandlarm

Ett vidarekopplat automatiskt brandlarm kommer att ge en möjlighet att släcka brand eller åtminstone att begränsa skada 24/7/365. I flera fall skulle en mindre skada få stora konsekvenser för verksamheten, det kan handla om såväl elevplatser på en skola som vårdplatser på ett boende. Förutom skydd ger ett vidarekopplat automatiskt brandlarm så stora möjligheter, i och med tidig upptäckt, att personalen i fastigheten själva kan vidta åtgärder för att minska konsekvenser.

Var ska vidarekopplade automatiska brandlarm finnas i kommunens verksamhet

Önskvärt

Vidarekopplade automatiska brandlarm bör finnas i alla verksamheter där tredje person vistas regelbundet. Exempel på den typen av verksamheter är skolor, boenden för vård och omsorg och idrottsanläggningar. Detta gäller även om utrymningsvägarna leder direkt ut i det fria utan att passera olika vägningsplan. En parameter som bör tas i akt är tredje persons förmåga att själv ta sig ut ur fastigheten vid larm.

Vidarekopplade automatiska brandlarm bör också finnas i fastigheter som vid en brandskada skulle få omfattande konsekvenser som t.ex. att det tar lång tid att uppföra en ny byggnad eller en ersättningsbyggnad.

I fastigheter där ovärderliga handlingar förvaras bör det finnas vidarekopplade automatiska brandlarm som en del av brandskyddet, det skulle.

Krav

Där kommunen bedriver skola eller boende för vård och omsorg ska det finnas vidarekopplat automatiskt brandlarm om verksamheten finns på mer än ett våningsplan eller där vi inte har egen personal på plats då verksamhet pågår, t.ex. idrottsanläggningar i direkt anslutning till en skola. Lokaler där man förvarar innehåll som inte går att ersätta, kommunarkiv till exempel, ska vara utrustade med vidarekopplade automatiska brandlarm. Vidarekopplat automatiskt brandlarm ska finnas på fastigheter som historiskt varit utsatta för anlagd brand/försök till anlagd brand om det inte går att riskeliminera med hjälp av tillträdesskydd eller annan övervakning.

Effekt av vidarekopplade automatiska brandlarm

- Ökad känsla av trygghet
- Förkortad insatstid för räddningstjänst
- Sannolikt kortare angreppstid
- Sektorsindelning ger oss möjlighet att vidta mer effektiva åtgärder vid brand
- Lägre försäkringspremier

Positiva och negativa bieffekter av vidarekopplade automatiska brandlarm

Positiva bieffekter:

- Möjlighet att utnyttja larmsändaren för att koppla på flera typer av larm, t.ex. inbrottslarm
- Anläggningsskötare utses vilket ger ökade kunskaper och färdigheter

Negativa bieffekter:

- Ett antal ”falsklarm” ofta relaterade till ombyggnation eller dåligt underhåll/rengöring
- Man kan invaggas i en oproportionerlig trygghetskänsla

Kostnader för vidarekopplade automatiska brandlarm

Kostnaden varierar naturligtvis beroende på objektets utseende och storlek. Generellt kan man dock räkna med att en förskola kostar ca 35000/år och en skola ca 50000/år.

Slutsatser

Följande typer av fastigheter ska vara utrustade med vidarekopplat automatiskt brandlarm:

- Skolor
- Boenden för vård och omsorg
- Idrottsanläggningar
- Arkiv
- Kommunala fastigheter som bedriver verksamhet i en fastighet med mer än ett våningsplan

	Klass 5	Klass 4	Klass 3	Klass 2	Klass 1
Brandlarm	Saknar automatiskt brandlarm och utrymningslarm	Har utrymningslarm men saknar automatiskt brandlarm	Har vidarekopplat automatiskt brandlarm med åtgärd	Har vidarekopplat automatiskt brandlarm med åtgärd	Har vidarekopplat automatiskt brandlarm med åtgärd
Gäller för	Fastigheter där det normalt sett inte vistas människor och egendomsvärdet är lågt	Fastigheter där man enkelt kan överblicka den inre ytan och egendomsvärdet är lågt	Fastigheter där det vistas människor med någon slags hjälpbehov, man kan utrymma direkt ut i det fria utan hjälp	Fastigheter där egendomsvärdet är högt	Fastigheter där det vistas människor med någon slags hjälpbehov eller där man inte kan utrymma direkt ut i det fria utan hjälp
Exempel	Förråd, Lager, baracker		Sporthallar, fritidsgårdar		Grundskolor, äldreboenden, förskolor, vårdboenden

Inriktningsbeslut:

- Kommunen ska även säkra upp egendomsskyddet med hjälp av vidarekopplade automatiska brandlarm i fastigheter enligt klass 1-2 i matrisen ovan.

4. Inbrottslarm

Inledning

Inbrottslarmet syftar till flera olika saker. Den primära anledningen är att det ska vara avskräckande för den som olovligen vill ta sig in i en lokal. Den sekundära anledningen är att lokalens ägare eller nyttjare ska få en tidig förvarning om att någon har tagit sig in i lokalen och därmed kunna vidta åtgärder.

Nuläge

Inbrottslarm finns installerat i de flesta skolor, förskolor och förvaltningslokaler. Larmens syfte är att skydda egendom inne i lokalerna. Inbrottslarmen har tidigare hanterats av verksamheterna själva varför det finns viss osäkerhet runt status och ålder på befintliga larm. Vi kan dock konstatera att de flesta larmen är av samma fabrikat vilket underlättar arbetet i framtiden.

Styrkor

Ett inbrottslarm stänger ute obehöriga personer från att vistas i byggnaden utan upptäckt. Att upphandla ett gemensamt system för inbrottslarm ger flera fördelar. Det är enklare att skapa gemensamma rutiner och manualer för handhavande då personal rör sig mellan olika lokaler och därmed både känner igen larmmiljön men också kan använda sin ordinarie behörighet.

Att upphandla ett fabrikat med en leverantör ger möjligheter att samordna service. Det skapar god kontroll på samtidiga uppdateringar av mjukvaran så att systemet säkerställer en god funktion. Allt detta tillsammans ger ekonomiska fördelar.

Svagheter

Hantering av inbrottslarmanläggningar brister idag framförallt hos användaren. Vissa inbrottslarm är tidsstyrda medan andra kräver en aktiv handling. Att vara leverantörsbunden till ett system gör det även sårbart.

Önskat läge

För objekt med större värden eller värden av oersättlig art finns krav på skydd med inbrottslarm ifrån försäkringsbolagen. Denna typ av objekt är museer, kultur- och skyddsobjekt. För övrigt vore det önskvärt att uppgradera skolor, förskolor och förvaltningslokaler med larm. Detta skapar trygghet för hyresgästerna och fungerar samtidigt som ett stöldskydd för kapitalvaror och kan även ge en signal om att skadegörelse har skett.

Övriga fördelar är att inbrottslarm kan integreras med övriga fastighetstekniska system för att varva ner ventilationssystem (energibesparing), vattenavstängning (fördelar vid sabotage och/eller vattenläckage) när ingen befinner sig i lokalerna.

Inbrottslarmen i kommunen måste vara enkelt hanterbara av användarna. För att lösa detta ska det, precis som med anläggningsskötare för brandlarm, finnas en ansvarig för inbrottslarmet vad avser funktion, inställning och utbildning av användare.

Ekonomi

Inbrottslarm kostar både vad gäller inköp och uppgraderingar av hårdvara och mjukvara. Hantering av behörigheter till olika lokaler i samband med ny personal, tillfällig personal och personal som slutar kräver administrativ hantering. Ett genomsnittligt objekt kostar ca 300000 kronor för utrustning och installation. Det finns även alternativ att hyra inbrottslarmet, som ett abonnemang, vilket ibland kan vara en lämplig lösning.

Inriktningsbeslut:

- Kommunen ska ha inbrottslarm i samtliga fastigheter där anställda och/eller kommunens invånare normalt uppehåller sig under del av dygnet.
- Kommunen ska ha inbrottslarm i fastigheter där man förvarar stöldbegärlig utrustning.
- Kommunens säkerhetskänsliga verksamheter ska ha inbrottslarm
- Samtliga ingående delar i ett skyddsobjekt ska ha inbrottslarm

5. Personskyddslarm

Allmänt

Kalmar kommuns handlingsprogram ger inte svar på vilka verksamheter inom kommunen som bör eller ska ha personlarm. Det finns ingen tidigare utpekad policy som gör gällande när ett personlarm är aktuellt för yrkeskategorier eller individer.

Laghänvisningar

Enligt bl.a. Arbetsmiljölagen finns följande styrande dokument.

AFS 1993:2

4§ Arbetstagarna skall ha tillräcklig utbildning, information och få tillräckliga instruktioner för att kunna utföra arbetet säkert och med trygghet.

7§ Arbetstagaren skall ha möjlighet att kalla på snabb hjälp vid en vålds- eller hotsituation.

Lagstiftning enligt bl.a. AML 1977:1160 *Arbetsmiljölagen* och AFS 2001:1 *Systematiskt arbetsmiljöarbete* finns följande styrande dokument.

AML 1977:1160 *Arbetsmiljölagen*

AFS 2001:1 *Systematiska arbetsmiljöarbete*

AFS 2015:4 *Organisatorisk och social arbetsmiljö*

AFS 1993:2 *Väld och hot i arbetsmiljö*

AFS 1999:7 *Första hjälpen och krisstöd*

AFS 1982:3 *Ensamarbete*

AFS 2001:3 *Användning av personlig skyddsutrustning*

AFS 2001:1 §7 *Arbetsgivaren skall se till att arbetstagarnas kunskaper om arbetet och riskerna i arbetet är tillräckligt för att ohälsa och olycksfall skall förebyggas och en tillfredsställande arbetsmiljö uppnås. När riskerna i arbetet är allvarliga skall det finnas skriftliga instruktioner för arbetet.*

Arbetsgivaren skall se till att de som får dessa uppgifter är tillräckligt många och har de befogenheter och resurser som behövs.

Tekniska förutsättningar

Personlarmen ska kunna ge aktuell GPS/GLONASS position och kan inte GPS kontakt upprättas ska personlarmet kunna ta en RF tagg (Radio-frequency identification) som position, larmet ska kunna genomföra ett tal samtal med larmcentral, vara programmerbar med olika funktioner för bl. a. Provlarm utan larmcentral eller samtal till annan enhet, skicka sms till en central enhet för att kunna påkalla uppmärksamhet som ex. starta ljud och ljus signaler. Enheterna bör vara IP klassade och klara en tuff miljö med lång batteritid. Kommunikationen till enheten ska vara via GSM/GPRS. Enheterna ska vara uppkopplade mot ett datasystem som enkelt kan styra olika funktioner och övervakas. Genom övervakning sker en kontroll att funktioner säkerställs.

Huvudverksamheter med personlarm

Personlarm finns där det finns risk för hot och våld och/eller där ensamarbete förekommer och behov av att snabbt kunna kalla på hjälp. Verksamhet-

er/yrken på Socialförvaltningen Socialsekreterare, Handledare, omsorgspersonal, chefer m.fl.

Nuläge för verksamheter inom Kalmar kommun

Idag finns personlarm inom de yrken/arbetsplatser som är bedömda att ha ett behov på Socialförvaltningen. Samtliga larm är idag kopplade mot Tempest larmcentral, men kommer från våren 2019 att vara kopplade mot TLC Kalmar.

Fördelar med ett personlarm

Utan ett personlarm finns inte möjlighet till att kunna snabbt och enkelt kalla på hjälp. I många arbetssituationer är det enda sättet att säkra arbetsgivaransvaret lösningen är att utrusta personal med personlarm.

Önskvärt läge

Att samtlig personal som arbetar i Kalmar kommun, där vålds eller hotsituation kan uppstå får tillgång till personlarm beroende på riskbedömt läge av tjänsteutövning eller annan riskbedömning. Yrkesgrupper eller individer som tillfälligt blir utsatta för hot eller våld i sin tjänsteutövning bör snabbt kunna utrustas med personlarm för att kunna säkerställa det egna skyddet. Tildelning bör föregås av en riskbedömning av det aktuella läget.

Krav

Vid myndighetsutövning och ensamarbete bör det vara ett krav på personlarm.

Positiva och negativa bieffekter av personlarm

Positiva bieffekter:

- Möjlighet att snabbare kunna få hjälp vid nödsituation.
- Positionering vid larm
- Arbetsgivaren löser arbetsmiljöansvaret vid risk för hot och våld.

Negativa bieffekter:

- Ett antal falsklarm ofta relaterade till felaktig hantering då användaren larmar av misstag.
- Användaren kan invaggas i en oproportionerlig trygghetskänsla

Arbetsgivarens krav på personlarm

	Klass 4	Klass 3	Klass 2	Klass 1
Personlarm	Saknar	Har personlarm vid tjänsteutövning och även på ledig tid.	Har personlarm vid tjänsteutövning vid ensamarbete	Har alltid personlarm vid all tjänsteutövning
Gäller för	Ingen risk för hot och våld förekommer enligt riskbedömningen.	Tillfällig risk för hot och våld förekommer enligt riskbedömningen.	Risk för hot och våld förekommer enligt riskbedömningen.	Risk för hot och våld förekommer enligt riskbedömningen.
Exempel	All anställd personal	All anställd personal	yrken på Socialförvaltningen Handledare, omsorgspersonal, chefer, myndighetsutövande personal	yrken på Socialförvaltningen Socialsekreterare, Handledare, omsorgspersonal, chefer

Inriktningsbeslut:

- Kommunen ska förfoga över så många personskyddslarm att samtliga anställda enligt klass 1-3 i matrisen ovan har möjlighet att få ett tilldelat personlarm.
- Det är alltid den anställdes närmsta enhetschef eller högre som beslutar om personskyddslarm.
- Vid rekommendation från Polismyndigheten (BOPS¹⁰) ska personskyddslarm tilldelas efter samråd.

¹⁰ Brottsoffer- och Personskyddsenshet

6. Trygghetslarm

I Kalmar kommun finns digitala trygghetslarm både i ordinärt och särskilt boende.

Under våren 2019 har vår egen (Kalmar kommun) trygghets- och larmcentral tagit över mottagning och teknik för alla larm i ordinärt boende. Omsorgsförvaltningen, genom teknikenheten, fortsätter att administrera, sätta ut och programmera larmen för hela Kalmar kommun.

I särskilt boende finns ett flertal olika lösningar och företag som har levererat larmpaket. Här har respektive förvaltning gjort egna lösningar och ibland har larmpaketen följt med i fastigheten vid t ex en renovering eller en nybyggnation. Vi ska utgå från att även här kommer larmen administreras från omsorgsförvaltningens teknikenhet.

Trygghetslarmen vi har idag kompletteras med larmtillbehör så som matlarm, rörelselarm och dörlarm för att skapa ytterligare trygghet.

Idag har vi även GPS-larm som används för att ge möjlighet att spåra den som har avvikit från sin hemmiljö utan möjlighet att ta hand om sig själv.

I en framtid skulle vi kunna använda GPS-larmen till mobilt trygghetslarm vilket skulle ge omsorgstagarna en mycket större möjlighet till rörlighet. Detta förutsätter dock en annan organisation än vi har idag för hemtjänsten.

E-tillsyn (tillsyn via kamera) är en lösning för att slippa fysiska besök under företrädesvis nattetid. Detta för att omsorgstagaren ska få en ostörd sömn utan besök i bostaden.

Denna typ av tillsyn ska inte blandas ihop med övervakningskamera som har ett helt annat syfte.

Inriktningsbeslut

- Alla trygghetslarm ska kopplas till den kommunala larm- och trygghetscentralen, TLC
- Kalmar kommun fortsätter att utveckla möjligheterna för E-tillsyn

7. Stöldmärkning

Allmänt

Stöld- och skyddsmärkning utvecklas i snabb takt i syfte att alltid ligga steget före. Stöld- och skyddsmärkning kan ha olika syften och en produkt är oftast framtagen för att motsvara ett specifikt krav, t.ex. att ha snabb avläsning och identifiering eller att omöjliggöra avidentifiering. Märkning kan även syfta till att medvetet sänka värdet på en produkt som genom detta gör den mindre stöldbegärlig.

Nuläget

Rutin för märk-DNA finns skapad i Kalmar kommuns verksamhetshandbok, 2017-06-21.

Kalmar kommuns IT-enhet stödmärker sedan augusti 2018 samtliga datorer med DNA-vätska.

Förvaltningar i Kalmar kommun stödmärker, i olika utsträckning, övrig stöldbegärlig utrustning, exempelvis mobiltelefoner och projektorer. I dessa fall finns märkutrustning på plats och sköts av utsedd person på förvaltningen. Att stödmärka stöldbegärlig utrustning är dock inte tillräcklig utbrett inom kommunens verksamheter. Ofta sker märkning på eget initiativ av enskild.

Inköp av och kostnader för stöldbegärlig utrustning¹¹, exempel

- Kalmar kommun köper och hyr datorer för 10 500 000/år
- Kalmar kommun köper mobiltelefoner för 4 500 000/år
- Kalmar kommun köper konst för 3 500 000/år
- Kalmar kommun köper cyklar för 1 000 000/år
- Kalmar kommun köper verktyg för 1 000 000/år¹²

---

¹¹ Uppgifterna hämtade från avtalsleverantörer våren 2019

¹² Bedöms vara en för låg kostnad enligt Serviceförvaltningen

Exempel på stöldbegärlig utrustning

- Datorer, såväl bärbara som stationära
- Surfplattor
- Bildskärmar (datorer och tv)
- tv-spel
- Elverktyg
- Klipp- och skärverktyg
- Mobiltelefoner
- Rakelterminaler
- Konst
- Bilar
- Cyklar

Märk-DNA

Kalmar kommun har använt sig av DNA-märkning sedan flera år tillbaka men sedan 2016 används en metallisk Märk-DNA med mikrochip. Det finns flera olika typer av märk-DNA på marknaden men förutom en identifierbar DNA-sträng vill man även ha en snabb och enkel avläsbar funktion i vätskan varför en produkt som innehåller mikrochip är överlägsen. Avskräckande dekaler och skyltar appliceras på objekt och fastigheter.

Styrkor med märk-DNA

Stöldmärkning med DNA-vätska är en framgångsrik metod som visat sig lyckosam. Rutin togs fram juni 2017 och är nu implementerad på samtliga förvaltningar. Tillvägagångssättet är enkelt med en tydlig arbetsfördelning.

Avskräckande dekaler och skyltar appliceras på objekten och fastigheten för att uppmärksamma de kriminella om risken, vilket i sin tur skapar en tryggare tillvaro för verksamheten. Vid beslaget stöldgods är det relativt enkelt, om än något tidskrävande, för polis eller tull att identifiera utrustning som är stöldmärkt.

Det ger synergieffekter med dekaler och skyltar på stöldbegärligt gods och dörrar genom att vi som verksamhet visar att vi är förberedda på stöldförsök. Totalt genererar detta minskade kostnader för stölder och inbrott. Vi har sedan starten med märk-DNA kunnat konstatera en nedgång i antalet inbrott där syftet har varit att stjäla datorer, främst inom Utbildningsförvaltningen.

DNA-märkning är en säker metod som inte kan manipuleras

Konstföremål kan med fördel märkas med DNA. Man kan ju t.ex. märka en tavla på dukens baksida eller i kanten mellan ram och duk. Om föremålet är så värdefullt att en stöldskyddsmärkning kraftigt påverkar dess värde kan man ifrågasätta varför det överhuvudtaget har köpts in. Om det ändå är så måste föremålet skyddas på annat sätt.

Svagheter med märk-DNA

Den marknad som tjänar på stulna produkter flyttar hela tiden fram sina positioner. Det innebär att man redan nu på vissa håll har arbetat fram metoder för att avlägsna DNA-märkvätska. Inga tecken finns dock på att metoden är särskilt utbredd och det är generellt ganska komplicerat att helt avlägsna DNA.

- Upptäckten beror på Polismyndighetens och tullens förmåga att genomlysa t.ex. fordon med UV-lampa.
- Det kan i samband med ett klarläggande uppstå en tvist om vem som faktiskt äger en märkt produkt och det blir då upp till polis eller tull att avgöra.
- Den som är ansvarig för märkning missar utrustning vilket kan ge en ökade kostnader för inbrott och stöld eller annan förlust

Mekanisk märkning

Mekanisk märkning innebär att man graverar, ristat, bränner eller etsar in en märkning, till exempel en logotyp, i en produkt. Eftersom själva syftet med mekanisk märkning är att det ska synas blir det oftast estetiskt ofördelaktigt. Det är just det som är själva poängen! Merparten av den utrustning som kommunen köper in ska inte på något sätt avyttras efter en användningsperiod. Med en mekanisk märkning har man sänkt såväl andrahandsvärdet som värdet på den svarta marknaden ordentligt.

Styrkor med mekanisk märkning

Mekanisk märkning ger framförallt synlig effekt och ett sänkt marknadsvärde. En mekaniskt märkt produkt på ”fel” plats signalerar att den kan vara stulen och ger förhoppningsvis upphov till ett ifrågasättande. Vid ett polisingripande kommer en mekanisk märkning, även om försök gjorts att avlägsna den, leda till att man belyser produkten med UV-ljus. Mekanisk märkning i kombination med DNA-märkning ger alltså ett ännu bättre skydd.

Svagheter med mekanisk märkning

Om märkningen inte utförs professionellt kommer det att ge ett slarvigt intryck.

Liknande produkter bör vara märkta på ett liknande sätt i syfte att vänja människor för hur kommunens produkter ska se ut.

Alla stöldbegärliga produkter¹³ måste vara märkta och det ska inte vara tillåtet inom Kalmar kommun att ta en omärkt produkt i bruk.

---

¹³ Produkter som inte ska avyttras

Önskat läge

- Allt som är stöldbegärligt och ägs av Kalmar kommun ska vara stöldmärkt.
- Allt som är stöldbegärligt och hyrs av Kalmar kommun ska vara stöldmärkt.
- Kommunen ska ta fram en egen etikett för stöldmärkning och det ska framgå av överenskommelsen med Polismyndigheten att vi samarbetar kring stöldmärkning

Ekonomi

- Vid leverans av datorer¹⁴ från Kalmar kommuns IT-enhet tas en kostnad ut för stöldmärkning, i dagsläget 60 kronor per enhet. Denna kostnad läggs på i totalsumman för dator som tjänst.
- Inköp av märkvätska kostar ca 10000,00 för +5000 märkningar. Dekaler kostar från 5,00/st och uppåt beroende på storlek.
- Den stora kostnaden ligger i tidsåtgången för att märka och återmärka produkter.
- En elektrisk brännstämpel för mekanisk märkning kostar ca 1500 kronor

Inriktningsbeslut:

- Kommunen stöldskyddsmärker utrustning på två sätt, mekanisk märkning och DNA-märkning.
- Kommunen fortsätter med DNA-märkning av hyrda och ägda produkter enligt rutin. Kostnaden bör läggas in i budget.
- Kommunen tar fram utrustning och rutin för att märka inköpt utrustning mekaniskt
- Kommunen ska ta fram en egen etikett för stöldmärkning och på så sätt minska den största enskilda kostnaden
- Överenskommelse ska tas fram tillsammans med Polismyndigheten om att vi samarbetar kring stöldmärkning.

---

¹⁴ Som hyrs

8. Kameraövervakning

Allmänt

Kalmar kommuns handlingsprogram ger inte svar på vilka verksamheter inom kommunen som bör eller ska ha kameraövervakning. Regler på vilket sätt kameraövervakning får ske styrs av kamerabevakningslagen(2018:1200). Syftet med denna lag är att tillgodose behovet av kamerabevakning för berättigade ändamål och att skydda fysiska personer mot otillbörligt intrång i den personliga integriteten vid sådan bevakning.

Syftet med all kameraövervakning är att upptäcka brottslig handling eller att analysera en pågående händelse som leder till eller kan leda till brottslig handling.

Huvudverksamheter med kameraövervakning

Ett fåtal kommunala fastigheter är utrustade med kameraövervakning, t.ex. socialförvaltningens mottagningsdel för klienter samt några få grundskolor. Ingen kameraövervakning sker idag på förskolor. Vård och omsorgsboende är också lokaler som skulle kunna vara aktuella för kameraövervakning. Idag finns ingen sådan övervakning.

Nuläge för verksamheter inom Kalmar kommun.

I dagsläget förekommer kameraövervakning sporadiskt i Kalmar kommun. Ett flertal verksamheter och ”platser” skulle kunna vara aktuella för kamerabevakning, så som skolor, förskolor, vård och omsorgsboende, platser som frekvent utsätts för brottslig handling etc.

Fördelar med kameraövervakning

Kameraövervakning kommer att ge en möjlighet att skydda fastigheter från olaga intrång, kunna begränsa skadegörelse samt öka tryggheten för medborgare på platser som kan uppfattas som otrygga. Kan verka avskräckande för individer som har tänkt sig att göra olaga intrång eller annat kriminellt.

Möjligheter med kameraövervakning

Skapa trygghet och skydda fastighet mot skadegörelse och oönskat intrång

Huvudsakliga brister med kameraövervakning

- Kostnadsdrivande i hårdvara
- Högt tilltro till metoden, kommer inte att lösa alla problem.

Var ska kameraövervakning finnas i kommunens verksamheter?

Önskvärt

- Verksamheter där övervakningen syftar till att beivra brott
- Verksamheter med hotbild från allmänhet
- Strategiska platser

Effekter av kameraövervakning

Minskad kostnad för skadegörelse, upplevd trygghet för kommunal personal och för invånarna

Uteblivna effekter om att inte ha kameraövervakning

Skadegörelse, otrygghet.

Positiva och negativa bieffekter av att kameraövervakning

Positiva effekter

- Trygghet
- Minskad skadegörelse

Kostnader för kameraövervakning

Typen av kameraövervakning och vilken kvalité utrustningen ska hålla  r avgörande f r priset. I och med att vi kan hantera övervakningen från egen larmcentral  r kostnaden enbart f r inköp och installation.

Ordinära IP-kameror kostar från ca 5000 kr och en normal skola med 5 kameror kostar ca 50000 kr med montering under förutsättning att man kan använda samma larmsändare som f r inbrottslarmet.

En kameraanl ggning med 5 IR-kameror kostar ca 250000 men fördelen är att man inte behöver tillstånd f r den typen av kamera.

Driftkostnaderna  r förhållandevis låga och man kan räkna med att en anläggning håller ca 10  r

Inriktningsbeslut:

Följande typer av fastigheter ska vara utrustade med kameraövervakning

- Kommunala fastigheter med frekvent skadegörelse och miljö som upplevs otrygghet
- Privata fastigheter av Kalmar kommun hyrda med frekvent skadegörelse och miljö som upplevs
- Verksamheter där hotbild kan förekomma

9. Störande larm

Allmänt

Under 2018 provades störlarm för första gången i kommunen. Effekten visade sig direkt genom att oönskade samlingar av ungdomar helt försvann och med det upphörde även skadegörelsen.

Ett störande larm är en sensor som är kopplat till en ljussignal och en ljudsignal. Ett störande larm är kopplat till befintligt inbrottslarmsystem och man väljer själv vilka tider som ska gälla från sensorupptäckt till ljus och/eller ljud. Sensorn är också ställbar vilket minimerar risken för detektering utanför fastighetsgränsen. Störande larm bör placeras där det finns stor risk för skadegörelse eller inbrott eller där skadegörelse frekvent förekommer.

Huvudverksamheter med störande larm

Förskolor, grundskolor samt omsorgsboende är verksamheter där larmtypen är användbar. Man kan även använda den vid idrottsanläggningar eller i fastigheter där man inte vill ha ett inbrottslarm.

Nuläge för verksamheter inom Kalmar kommun.

I dagsläget förekommer störande larm sporadiskt i Kalmar kommun¹⁵. Ett flertal verksamheter skulle kunna vara aktuella för störande larm, så som skolor, förskolor, vård och omsorgsboende. Störande larm syftar till att skydda fastighet från skadegörelse eller olaga intrång.

Fördelar med störande larm

Störande larm, kommer att ge en möjlighet att skydda fastigheter från olaga intrång samt att kunna begränsa skadegörelse.

Möjligheter med störande larm

Skydda fastighet mot olaga intrång och hålla borta obehöriga runt fastighet

Huvudsakliga brister med störande larm

- Fastighetsägaren måste beakta de risker med störande ljud och ljus som kan finnas för närboende

Var ska störande larm finnas i kommunens verksamheter?

Önskvärt

- Fastigheter med hög grad av skadegörelse eller annan kriminell verksamhet.

¹⁵ Idag har 2 förskolor i Kalmar kommun utrustats med störande larm, ytterligare en skola och 2 förskolor får detta under 2019.

Effekter av störande larm

Minskad skadegörelse

Upplevd trygghet

Uteblivna effekter om att inte ha störande larm

Skadegörelse

Obehöriga personer vistas på fastigheten

Positiva och negativa bieffekter av störande larm

Positivt

Obehöriga personer avskräcks att vistas på fastighetstomt

Skapar trygghet i ett område kring bevakat objekt

Negativt

Kan upplevas som störande av närboende

Kostnader för störande larm

Från 150 tkr och uppåt beroende på storlek på fastighet och yta som ska skyddas.

Inriktningsbeslut:

Följande typer av fastigheter ska vara utrustade med störande larm

- Kommunal fastigheter så som förskolor och skolor där det sker en återkommande skadegörelse
- Övriga kommunala fastigheter med verksamhet där störande larm bedöms kunna fungera på ett bra sätt och där det sker en återkommande skadegörelse

10. Stängsel

Inledning

Stängsel och staket finns för markera ett område i ett särskilt syfte. Det kan handla om att med stängsel hålla obehöriga utanför ett område som kanske är samhällsviktigt eller farligt att beträda. En fastighet med stängsel har normalt låst grind och oftast någon form av passersystem. Det kan också, som med staket, hålla barn innanför en säker skolgård eller att markera en fastighetsgräns för t.ex. kameraövervakning

Avgränsning

I detta avsnitt behandlas endast stängsel.

Nuläge

Stängsel finns idag runt produktionsområdet ”Pumpen”, konstgräsplaner, multiarenor, master och reservkraftverk. Statusen bedöms idag vara god men med visst underhållsbehov av äldre stängsel. Uppsättande av stängsel kräver bygglov.

Styrkor

Stängslets fördel är att det tar tid att passera eller att ta sig igenom. Om det dessutom finns sensorer, övervakningskameror och belysning kopplat till stängslet ger det fastighetsägaren en möjlighet att upptäcka och ingripa i tid

Svagheter

Ett med stängsel inhägnat område kräver ren yta i anslutning till stängslet i syfte att upptäcka skador och skadegörelse. Ett stängsel som sätts upp kräver att man identifierar de möjligheter som finns för en gärningsman att oupptäckt ta sig förbi eller igenom

Önskat läge

Stängsel ska finnas på klassificerade skyddsobjekt såsom flygplatser, vattenreservoarer. Detta är kravstyrkt via olika myndigheter.

Önskvärt är att stängsel finns där höga kapitalvärden bör skyddas (ex konstgräsplaner, anlagda fotbollsplaner, multiarenor).

Ekonomi

Kostnaden för ett stängsel är beroende på storlek på objekt. Det kommer alltid att tillkomma driftskostnader för underhåll och kostnader för passagesystem.

Inriktningsbeslut:

Följande typer av fastigheter ska vara omgärdade av stängsel

- Kommunal fastigheter där den stora delen av värdet finns utanför larmade lokaler men ändå på en avgränsad yta

- Kommunala fastigheter där man av säkerhetsskäl måste ha ett begränsat tillträde, antingen på grund av olycksrisk eller på grund av att verksamheten som bedrivs bedöms vara särskilt säkerhetskänslig.
- Kommunala fastigheter som är skyddsobjekt

UTKAST

11. Lås- och passersystem

Nuläget

Samtliga kommunala objekt har ett lås- och passersystem. Det vanligast förekommande systemet är APTUS. Övriga fabrikat är Bewator och RCO. Inpassering sker med tag, kort eller kod som tilldelas respektive medarbetare med unika behörigheter. Den övergripande statusen på dessa bedöms vara god. Målsättningen är att införa APTUS-systemet i samtliga lokaler.

Styrkor

Att gå ifrån låssystem med nyckel och istället övergå till ett enhetligt passersystem typ APTUS ger flera fördelar. Det ger en enklare hantering för att kunna administrera systemet. Hög kontroll på vilka som har tillträde till våra lokaler och när dem ska ha tillträde. Enkelt att styra behörigheter vid anställningars avslut, om en leverantör behöver tillgång till lokalen mellan vissa klockslag eller om en förening hyr en kommunal lokal. Medarbetare behöver inte rondera byggnaden och låsa med nyckel utan kan på distans säkerställa att byggnaden är helt låst när siste person lämnar. Ett passersystem skapar trygghet för hyresgäster och personal. Det finns även energibesparande faktorer om övriga fastighetssystem integreras med passersystemet, ex ventilation, avstängning vatten, inbrottslarm och skydd av kapitalvaror. Kompetensutvecklingen sker hos leverantören som även samordnar service och säkerställer en god funktion.

Svagheter

Det saknas tydlighet runt ansvarsfrågan för passersystemen. Rutiner runt administrationen av systemen behöver förtydligas. Hur behörigheter ska fördelas i systemet finns heller ingen samordnad syn på. Vart ligger ansvarsfrågan för skötsel av servrar? Att vara leverantörsbunden kan innebära en negativ sårbarhet.

Önskat läge

Det bör vara ett krav att alla kommunala anläggningar ska ha ett passersystem. Detta system ska garantera det yttre skalskyddet och även möjliggöra sektionering på insidan om det finns flera hyresgäster i samma byggnad. Målsättningen bör vara att samordna hantering av passersystemen genom olika gränsdragningar beroende på verksamhet och dess behov. Exempelvis Kultur och Fritidsförvaltningens bokningssystem och passersystem i externt hyrda lokaler.

Ekonomi

Ett lås- och passersystem kan vara olika dyrt beroende på storlek på lokal och dess innehåll. Kostnaden för installation av en dörr med lås- och passersystem uppskattas till ca 20 000 kr. Storleken på byggnaden avgör kostnaden för helheten. Att uppgradera och administrera systemen kräver både materiel och personella resurser.

Inriktningsbeslut:

- Alla kommunala fastigheter ska ha ett passagesystem som är spårbart
- Alla passagesystem ska utvecklas för att kunna övervakas i realtid
- Vi ska ha en(1) typ av passagesystem som kan anpassas för att klara alla typer av klassificeringar.

UTKAST

12. Slutsatser

Kommunen måste skydda sina tillgångar, både materiella och personella.

Kommunen kan varken tillåta att kostnaderna för skadegörelse på skolor uppgår till flera miljoner eller att personal känner sig hotad på grund av tjänsteutövning.

Kostnader som tas för att med olika skydd förebygga skadegörelse, inbrott och stölder är sannolikt inte större över en flerårsperiod än vad hanteringen skulle ha kostat om vi fortsätter utan att agera. Den stora fördelen är mervärdet i form av trygghetskapande för personalen och nyttjarna men också signalvärdet till samhället.

Den som har oegentliga syften gentemot Kalmar kommun ska uppfatta det som dyrt, svårt och betungande att nå framgång. Kommunens medarbetare och invånare ska uppfatta att det finns en trygghet i och en vilja att skydda kommunens tillgångar.

Den här policyn ska styra oss in på rätt spår. Alla verksamheter ska känna en delaktighet i den här typen av arbete och det är också därför som policyn är utarbetad av en bredd av kommunens verksamheter:

- Kommunledningskontoret
- Utbildningsförvaltningen
- Serviceförvaltningen
- Södermöre kommundelsförvaltning
- Socialförvaltningen
- Omsorgsförvaltningen

Det är inriktningsbesluten som är vägen framåt och tillsammans med det beskrivna önskade läget är det också den bästa vägen till framgång.

Handläggare

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum
2019-06-13

Ärendebeteckning
KS 2019/0704

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Risk- och sårbarhetsanalys - beslut om remiss

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutar att skicka Risk- och sårbarhetsanalys (utom bilagor) på remiss till samtliga kommunala nämnder och bolag samt till Kalmarsundsregionens renhållare och Kalmarsunds gymnasieförbund med begäran om synpunkter senast den 30 september 2019.

Bakgrund

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) krävställer att kommuner har en fastställd risk- och sårbarhetsanalys för varje mandatperiod enligt MSBFS 2015:5.

Risk- och sårbarhetsanalysen ska vara fastställd och överlämnad till Länsstyrelsen senast den 31 oktober under mandatperiodens första år.

Kalmar kommuns risk- och sårbarhetsanalys består för mandatperioden 2019-2022 av tre delar, ett publikt huvuddokument (med förenklade beskrivningar av sårbarheter och kritiska beroenden) och två säkerhetsklassificerade bilagor där den första bilagan beskriver samma som i den publika delen med en tillagd matris som visar de kommunövergripande riskerna samt vilka kritiska beroenden, sårbarheter och bedömd förmåga som är kopplade till respektive riskscenario. Den andra bilagan består enbart av en kort presentation av varje samhällsviktig förvaltning, bolag och förbund samt alla risker kopplade till varje enskild samhällsviktig verksamhet. Bilagorna är i nuläget bedömda som konfidentiella.

Peo Carlsson
säkerhetssamordnare

Bilaga
Risk- och sårbarhetsanalys

KOMMUNGEMENSAM VERKSAMHETSHANDBOK

Fastställt av

Dokumentansvarig
Peo Carlsson

Datum
2019-xx-xx

1 (42)

Kalmar kommuns Risk- och sårbarhetsanalys 2019-2022

Remissutgåva

Innehåll

Bakgrund, syfte och sammanfattning	4
Bakgrund	4
Avgränsningar	6
Säkerhetsskydd och sekretess	6
Vald metod	6
Sammanfattning	6
Definitioner och lagstiftning	8
Styrande lagar	10
Lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. 10	
Säkerhetsskyddslag (2018:585)	10
Lag (2003:778) om skydd mot olyckor.....	10
MSB föreskrifter om kommuners Risk- och sårbarhetsanalyser	11
Sevesolagstiftningen.....	11
Lag (2006:263) om transport av farligt gods.....	11
Plan och bygglagen (1987:10)	11
Förebyggande arbete	12
Kalmar kommuns säkerhetsarbete.....	12
Räddningstjänst.....	12
Brottsförebyggande arbete och Folkhälsofrågor	13
Samverkan Kalmar kommun och Polismyndigheten	13
POSOM - Psykiskt Och Socialt Omhändertagande	14
Oljeberedskap.....	14
Säkerhet i och vid vatten	15
Försäkringsarbetet.....	15
Skydd för egendom	15
Olycksfall	16
Trafikskador	16
Skada vid tjänsteresa	16
Övrigt	16
Trafiksäkerhet	17
Fallolyckor	18
Beskrivning av Kalmar kommun	19
Allmänt	19
Kommunens geografiska utveckling.....	19
Kommunikationer	19
Befolkningsutvecklingen.....	20
Arbetsmarknad och näringsliv	21
Sociala faktorer, välfärd och trygghet.....	21
Turism	21
Klimatförändringar	21
Byggnadsminnen.....	22
Kalmar kommuns organisation	23
Beskrivning av metod	24
ROSA-metoden.....	24
Kartläggning av skyddsvärda objekt och samhällsviktig verksamhet .	24
Framtagande av risk- och sårbarhetsanalys	25
Inventering	26
Publika lokaler och publika områden	26
Tillfälliga arrangemang	26

Vårdanläggningar och vårdboende	27
Seveso- och 2:4 anläggningar	27
Vatten & avlopp	27
Farligt gods	28
Uppställningsplats för fordon med farligt gods	28
Fartygstrafik	28
Flygtrafik.....	29
Järnvägstrafik	29
Riskavstånd	29
Teknisk försörjning (el & tele)	30
El	30
Tele.....	31
Fjärrvärme	31
Identifierade kritiska beroenden	32
Samhällsviktig verksamhet utan inbördes ordning	32
Beskrivning av kritiska beroenden kopplade till samhällsviktig verksamhet	32
Identifierade och analyserade risker	34
Grovanalys	34
Scenario beskrivningar	35
Epidemi/pandemiutbrott	35
Naturkatastrof, t.ex. storm, översvämning m.m.....	35
Störningar av IT-miljön	35
Hot och våld mot personal eller förtroendevalda.....	36
Förorenad/sabotage/störning vattentäkt.....	36
Kemikalieutsläpp/farligt gods i centrala Kalmar.....	38
Trafikolycka med stort skadefall	38
Långvarigt bortfall av el, vatten och/eller telefoni.....	38
Brand i publika lokaler/särskilt boende	38
Exempel på identifierade risker och sårbarheter	40
Behov av åtgärder	41
Övergripande åtgärder	41
Det fortsatta säkerhetsarbetet	42

Bakgrund, syfte och sammanfattning

Bakgrund

Enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor och lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap ska kommuner genomföra risk- och sårbarhetsanalyser. Det huvudsakliga syftet är att ta fram underlag för att skapa en trygg och säker miljö för alla som vistas i kommunen. Beslutsfattare och verksamhetsansvariga bör ha god kännedom om kommunens risker och sårbarheter för att kunna verka för att reducera antalet inträffade olyckor och andra allvarliga händelser. En inventering och analys av kommunens risker och sårbarheter fungerar även som underlag för att utveckla förmågan att hantera olyckor och kriser då kännedom om vad som kan inträffa ökar möjligheten att bygga upp en god krishanteringsförmåga. Det är även viktigt att invånarna får en uppfattning om kommunens risker och sårbarheter då de enligt lagen om skydd mot olyckor har ett utökat ansvar att förebygga och hantera olyckor som inträffar. Genom tydlig information om risker och sårbarheter ökar riskmedvetenheten och därmed förmågan att hantera en krissituation.

De hot och risker som vårt samhälle utsätts för ändras ständigt. Det historiskt traditionella krigshotet med risk för invasion har förändrats och istället står nu nya hot i fokus. En del av dessa är nya i den meningen att händelser som inträffar idag får allvarigare konsekvenser än tidigare, vilket beror på samhällets uppbyggnad. Dagens infrastruktur, exempelvis el och tele, ger stora vinster för samhället i stort och fungerar normalt säkert. Problemet är beroendet av denna infrastruktur. Om driften inte fungerar medför det stora konsekvenser för samhället. Ett annat problem är att allt mer farligt gods hanteras på vägar och i hamnar. Anledningen till detta är att vårt teknologiska samhälle har ökat sitt beroende av den sortens produkter. En olycka med farligt gods inblandat kan få stora konsekvenser för människor och miljö.

Den ökande teknologin, befolknings- och värdekoncentrationen kan medföra att förhållandevis små olyckor ger upphov till stora och dyrbara konsekvenser som även kräver människoliv. Konsekvenserna kan begränsas genom en större riskmedvetenhet vid planering och beslutsfattande. Ett sätt för kommunen att öka riskmedvetenheten är att genomföra risk- och sårbarhetsanalyser.

Genom Risk- och sårbarhetsanalysen ges Kalmar kommun möjligheten att i förväg lokalisera risker inom det geografiska området samt göra en bedömning av kommunens sårbarheter.

Under den föregående mandatperioden blev Sverige påverkat av stora flyktingströmmar från företrädesvis Mellan Östern och Nordafrika. Detta gör att den demografiska bilden av Sverige, och därmed Kalmar, ser annorlunda ut idag jämfört med för fyra år sedan.

Under föregående mandatperiod började islamistiska grupper genomföra terroråd i Europa, Sverige är inget undantag. Ett flertal länder föll offer för Självmoordsbombare, dödsskjutningar och annat provocerat våld. Säkerhetspolisen har i sin prognos för 2019 fastställt att terrorhotet mot Sverige från

islamistiskt motiverad terrorism bedöms utgöra ett förhöjt hot, d.v.s. klass 3 på den 5-gradiga skalan¹

Terrorhotet mot Sverige från våldsbejakande vänster- och högerextremism bedöms utgöra inget hot respektive ett lågt hot, d.v.s. klass 1 och 2 på den 5-gradiga skalan²

Det som avsevärt skiljer den islamistiska miljön från vänster- och högerextremister är motiven till påverkan. Medan islamister i större utsträckning är benägna till attentatsbrott så försöker den autonoma miljön och vit-makt miljön att genom våld, hot och trakasserier påverka vårt demokratiska styrelseskick³. Syfte

Det övergripande syftet med denna publika risk- och sårbarhetsanalys är att kartlägga Kalmar kommuns pågående säkerhetsarbete samt visa hur vi identifierar kommunens risker och sårbarheter. Analysen skall utgöra ett underlag för kommunens plan för hantering av extraordinära händelser enligt lagen om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap och de kommunala handlingsprogrammen enligt lagen om skydd mot olyckor. Analysens viktigaste syften är att:

- Öka medvetande och kunskap hos beslutsfattare och verksamhetsansvariga.
- Ge underlag för information till kommuninvånare och anställda.
- Ge underlag för planering av åtgärder som minskar risker och sårbarhet.
- Stödja den fysiska planeringen.
- Utveckla förmågan att förbereda kommunen på att hantera oväntade och väntade påfrestningar.
- Uppfylla gällande lagstiftning.

En del risker berör samhällsviktig verksamhet och andra inte. Vad som definieras som samhällsviktig verksamhet⁴ följer MSB:s riktlinjer. Man skulle kunna säga att om Kalmar slott skulle brinna ner utan personskador så skulle det vara tråkigt men inte på något sätt samhällsviktigt. Men eftersom slottet i sig utgör en viktig beståndsdel av Kalmars värde är det ändå grund för en riskbedömning.

Utifrån risk- och sårbarhetsanalysen kan flertalet konkreta åtgärdsförslag identifieras. Åtgärdsförslagen för enskilda risker återfinns inte i detta dokument utan tas fram separat av den verksamhet det berör. Det kan vara exempelvis ett kommunalt handlingsprogram eller en plan för nödvattenförsörjning.

¹ NCT, Nationellt centrum för terrorhotbedömning. Helårsbedömning 2019-sammanfattning

² NCT, Nationellt centrum för terrorhotbedömning. Helårsbedömning 2019-sammanfattning

³ SÄPO årsrapport 2018 s.59

⁴ Ett bortfall av, eller en svår störning i verksamheten som ensamt eller tillsammans med motsvarande händelser i andra verksamheter på kort tid kan leda till att en allvarlig kris inträffar i samhället.

• Verksamheten är nödvändig eller mycket väsentlig för att en redan inträffad kris i samhället ska kunna hanteras så att skadeverkningarna blir så små som möjligt.

Avgränsningar

Avgränsningen i analysarbetet innebär att i första hand inventera risker och sårbarheter som kan leda till räddningsinsats och/eller till en extraordinär händelse.

Klimatanpassning och hållbarhetsfrågor behandlas i Kalmar kommuns översiktsplan.

Specifika risker för en verksamhet ska finnas i respektive förvaltnings, bolags eller förbunds verksamhetsdokument. Detta dokument tar bara upp kommungemensamma risker. Metoder och principer är dock desamma för förvaltningarna och bolagen.

Säkerhetsskydd och sekretess

Risk- och sårbarhetsanalysen beskriver kommunen ur ett känsligt perspektiv.

En del uppgifter är därför inte att betrakta som offentliga. I sin helhet faller Risk- och sårbarhetsanalysernas bilagor 1 och 2 under Offentlighets- och sekretesslag (2009:400) 15 kap. 2§, 18 kap. 8§ och 18 kap. 13§

Risk- och sårbarhetsanalysen (denna handling) är en öppen handling utan sekretessmarkering

Vald metod

Arbetet med att ta fram en risk- och sårbarhetsanalys för Kalmar kommuns geografiska område och för Kalmar kommun som organisation är ett systematiskt arbete som sker i etapper. Förhoppningen med att arbeta systematiskt är att öka riskmedvetenheten i kommunens verksamheter samt att säkerhetsfrågor får ett tillräckligt stort fokus. Alla samhällsviktiga verksamheter är och har varit delaktiga i framtagandet av denna analys. Då analysen ska kunna presenteras ur säkerhetsskyddsperspektiv finns olika utgåvor för att passa olika målgrupper. Varje samhällsviktig verksamhet hanterar sin analys.

Sammanfattning

Sedan 2007 har Brandkåren i Kalmar Kommun lett och genomfört arbetet med att skapa en risk- och sårbarhetsanalys. Underlaget till denna har tagits fram i samråd med förvaltningar, bolag, myndigheter, organisationer och näringsliv. Risk- och sårbarhetsanalys är en del i Kalmar Kommuns förebyggande säkerhetsarbete och syftar till att kartlägga pågående säkerhetsarbete samt att identifiera kommunens risker och sårbarheter. Den ska dessutom utgöra underlag för kommunens plan för hantering av extra ordinära händelser enligt ”lagen (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap” och för de kommunala handlingsprogrammen enligt ”lagen(2003:778) om skydd mot olyckor”.

I detta dokument redogörs för identifierade risker och skyddsvärda objekt i kommunen. Längre fram i dokumentet finns identifierade risker som på intet sätt är någon komplett förteckning över samtliga risker som finns i Kalmar kommun. Däremot bidrar kunskapen om vad som kan inträffa i kommunen till att höja riskmedvetenheten. Det är även viktigt att invånarna, i de fall där det är

tillämpligt, får en uppfattning om kommunens risker och sårbarheter⁵. Detta då de enligt lagen om skydd mot olyckor har ett utökat ansvar att förebygga och hantera olyckor som inträffar. Genom uttrycklig information om risker och sårbarheter ökar riskmedvetenheten och därmed förmågan att klara av en kris-situation.

I analysen presenteras även en översikt över de faktiska förhållandena i Kalmar kommun ur bland annat geografisk, demografiskt och social synvinkel. Utifrån denna beskrivning presenteras en helhetsbild över kommunen och de nuvarande förhållandena här. Därefter följer en beskrivning av det förebyggande säkerhetsarbetet som bedrivs i kommunen inom en lång rad områden. Till en del av de kategorier som presenteras här återfinns i det nästkommande kapitlet statistik över de områden som det varit möjligt att få fram statistik över.

Analysen avslutas med övergripande slutsatser och en redogörelse för det fortsatta säkerhetsarbetet i Kalmar kommun. Här ges även konkreta förslag på de områden som bör prioriteras i kommunens fortsatta säkerhetsarbete. I slutsatserna betonas vikten och behovet av tydliga riktlinjer, utbildningar och övningar. Säkerhetsfrågorna måste integreras mer i den kommunala verksamheten. Säkerhetsaspekterna måste vidare göras till en naturlig del i den fysiska planeringen, kommunens verksamheter måste bli bra på att samarbeta kring gemensamma säkerhets- och riskfrågor och kommunikationen till medborgarna när det gäller säkerhet måste bli bättre. Det är även viktigt att större fokus läggs vid utvecklingen av samverkan med andra aktörer i samhället, både från den privata och från den offentliga sektorn. Detta för att öka förmågan att hantera krissituationer på ett handlingskraftigt och effektivt sätt.

I det fortsatta säkerhetsarbetet är det bland annat viktigt att riktlinjer för välkända scenarier tas fram på kommunlednings-, förvaltnings- och bolagsnivå samt att krisorganisationer på olika nivåer fortsätter att övas kontinuerligt. Säkerhetsskydd har fått ett tydligare fokus i och med den nya lagstiftningen och vi behöver, som en del av totalförsvaret, förbereda kommunen på uppgifter under höjd beredskap.

Uppdateringar för risk- och sårbarhetsanalys

Kalmar kommuns risk- och sårbarhetsanalys ska utgöra underlag för arbetet med kommunens handlingsprogram för olycksförebyggande verksamhet och räddningstjänst samt plan för hantering av extraordinära händelser. Enligt föreskrifterna, MSBFS 2015:5 föreskrifter och allmänna råd om kommuners risk- och sårbarhetsanalyser, ska analysen uppdateras under mandatperiodens första år och rapporteras till Länsstyrelsen i september under följande tre år.

---

⁵ Avser publik utgåva av Risk- och sårbarhetsanalys

Definitioner och lagstiftning

Definitioner

Extraordinär händelse

En händelse som avviker från det normala, innebär en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner och kräver skyndsamma insatser av kommunen eller landstinget.⁶

Farliga ämnen

Farliga ämnen är ämnen som kan orsaka skador på människor, miljö eller egendom vid en olycka.

Konsekvens

Resultatet av en olycka. Beskriver skador på människor, miljö, egendom och verksamhet uttryckt i kvalitativa eller kvantitativa termer. Nedanstående bedömningsmall har använts i arbetet med den här risk- och sårbarhetsanalysen.⁷

	1	2	3	4	5
Ekonomi	<0,1 milj kr	0,1-1 milj kr	1-5 milj kr	5-20 milj kr	>20 milj kr
Hälsa	Övergående lindriga obehag	Enstaka skadade, varaktiga obehag	Enstaka svårt skadade, svåra obehag	Enstaka döda och flera svårt skadade	Flera döda och tiotals svårt skadade
Miljö	Ingen sanering, liten utbredning.	Enkel sanering, liten utbredning.	Enkel sanering, stor utbredning.	Svår sanering, liten utbredning	Svår sanering, stor utbredning

Kris

Med kris avses en händelse som drabbar många människor och stora delar av vårt samhälle. En kris hotar grundläggande funktioner och värden som exempelvis elförsörjning eller vår hälsa och frihet.⁸

Olycka

En plötsligt inträffad händelse som har medfört eller kan befaras medföra skada. Dit räknas händelser som beror på företeelser i naturen eller på människors handlande eller underlåtenhet att handla, t.ex. bränder, explosioner, skred, ras, översvämningar, oväder och utflöden av skadliga ämnen.

Risk

Med risk avses sannolikheten för att en händelse skall inträffa samt de konsekvenser som följer av händelsen. Sannolikhet är ett mått på hur ofta eller hur troligt det är att en viss händelse inträffar. Risk blir produkten av både sannolikheten och konsekvensen.

⁶ Lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap.

⁷ Davidsson, Göran m.fl. (2003), *Handbok för riskanalys*.

⁸ Krisberedskapsmyndigheten, www.krisberedskapsmyndigheten.se 2007-05-17.

Räddningsverket och Krisberedskapsmyndigheten finns inte längre utan dessa myndigheter slogs ihop till ett och heter numera Myndigheten för Samhällsskydd och beredskap.

Risk = Sannolikhet * Konsekvens

En stor risk kan vara en händelse som inte inträffar särskilt ofta men har en stor konsekvens, t.ex. fartygsolycka. En stor risk kan även vara en händelse som inte ger några katastrofala konsekvenser men som inträffar relativt ofta, t ex trafikolycka eller brand i byggnad.

Riskobjekt

Ett riskobjekt är ett fysiskt objekt som påverkar omgivningen negativt vid en olycka. Ett exempel på ett riskobjekt är en industri med farliga kemikalier eller en väg där det transporteras mycket farliga ämnen.

Risk- och sårbarhetsanalys

Risk- och sårbarhetsanalys är en process där risker, hot och sårbarheter identifieras och analyseras utifrån dess sannolikhet och konsekvens.

Räddningsinsats

En räddningsinsats är en insats som kommunen eller staten enligt lag är skyldig att genomföra vid olyckor och överhängande fara för olyckor för att hindra och begränsa skador på människor, egendom eller miljön. Skyldigheterna föreligger endast om det är motiverat med hänsyn till behovet av ett snabbt ingripande, det hotade intressets vikt, kostnaderna för insatsen och omständigheterna i övrigt.

Samhällsviktig verksamhet

Med samhällsviktig verksamhet avses en verksamhet som uppfyller minst ett av följande villkor:

- Ett bortfall av, eller en svår störning i verksamheten som ensamt eller tillsammans med motsvarande händelser i andra verksamheter på kort tid kan leda till att en allvarlig kris inträffar i samhället.
- Verksamheten är nödvändig eller mycket väsentlig för att en redan inträffad kris i samhället ska kunna hanteras så att skadeverkningarna blir så små som möjligt.

Sannolikhet

Ett mått på möjligheten att en viss händelse ska inträffa. Nedanstående mall för sannolikhet har använts i arbetet med den här risk- och sårbarhetsanalysen.⁹

	1	2	3	4	5
Sannolikhet	< 1 gång per 1000 år	1 gång per 100-1000 år	1 gång per 10-100 år	1 gång per 1-10 år	> 1 gång per år

Skyddsvärt objekt

Ett skyddsvärt objekt är ett objekt som påverkas negativt av en olycka genom sin närhet till ett riskobjekt. Ett exempel på skyddsvärt objekt är ett äldreboende i närheten av en farlig industri.

Sårbarhet

Uttrycker oförmåga hos ett objekt, system, individ m.m. att stå emot och hantera en specifik påfrestning som kan härledas till inre eller yttre faktorer.¹⁰

⁹ Davidsson, Göran mfl (2003), *Handbok för riskanalys*.

Styrande lagar

Lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap.

Denna lag reglerar kommuners och landstings organisation och befogenheter vid extraordinära händelser i fredstid. I kommuner och landsting ska det finnas en nämnd för att fullgöra uppgifter under extraordinära händelser, dvs. en krisledningsnämnd. Ordföranden i krisledningsnämnden bedömer när en extraordinär händelse medför att nämnden ska träda i funktion.

Bestämmelserna i lagen syftar till att kommuner och landsting ska minska sårbarheten i sin verksamhet och ha en god förmåga att hantera krissituationer i fred. Därigenom uppnås också en grundläggande förmåga för civilt försvar. Kommuner och landsting ska analysera vilka extraordinära händelser i fredstid som kan inträffa i kommuner respektive landstinget och hur dessa händelser kan påverka den egna verksamheten. Resultatet av arbetet ska värderas och sammanställas i en risk- och sårbarhetsanalys. Utifrån denna ska kommuner och landsting varje ny mandatperiod fastställa en plan för hur extraordinära händelser ska hanteras.

I lagen redogörs även för kommunens geografiska områdesansvar samt för den fredstida krishantering. Här avses ett samordnings- och samverkansansvar genom vilket kommunen ska verka för samordning av den krishantering som olika lokala aktörer i samhället står för. Detta innebär att vid extraordinära händelser ska kommunen verka för att samordna olika lokala aktörers krishanteringsåtgärder samt informationen till allmänheten. Områdesansvaret innefattar härigenom åtgärder såväl före, under och efter en krissituation. Däremot övertar kommunen inte ansvaret från andra aktörer utan syftet är att säkerställa att krishantering på lokal nivå sker samordnat och effektivt.

Säkerhetsskyddslag (2018:585)

Med säkerhetsskydd avses skydd av säkerhetskänslig verksamhet mot spioneri, sabotage, terroristbrott och andra brott som kan hota verksamheten samt skydd i andra fall av säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter.

Kalmar kommun ska under mandatperioden ta fram en säkerhetsskyddsanalys och en säkerhetsskyddsplan. Syftet med analysen är att tydliggöra vad som behöver skyddas, mot vad det behöver skyddas och hur vi ska skydda detta. Säkerhetsskyddsplanen kommer att tydliggöra hur vi ska göra det som krävs för att skydda våra intressen och tillgångar

Lag (2003:778) om skydd mot olyckor

Lagen om skydd mot olyckor innebär bland annat att kommunen varje mandatperiod ska fastställa ett handlingsprogram för den olycksförebyggande verksamheten samt ett för den operativa räddningstjänsten. Det olycksförebyggande handlingsprogrammet ska innehålla följande:

Kommunens mål för verksamheten formulerat i lokala verksamhetsmål.

Kommunens risker för olyckor som kan leda till räddningsinsatser.

Hur kommunens förebyggande verksamhet är ordnad, hur den planeras samt hur den ska bedrivas.

Vilken förmåga kommunen har och avser att skaffa sig för att genomföra räddningsinsatser samt vilka resurser kommunen har och avser att skaffa sig.

---

¹⁰ Hallin, Per-Olof mfl (2004), Kommunal sårbarhetsanalys

Handlingsprogrammet är kommunens styrdokument för arbetet med skydd mot olyckor. Arbetet förutsätter en bred samverkan inom kommunen som organisation men också med lokala organisationer, näringslivet samt statliga myndigheter. Syftet är att samordna olycksförebyggande, skadebegränsande och skadehjälpande verksamhet samt att åstadkomma en samsyn i frågan om säkerhet och trygghet i kommunen.¹¹

Lagen anger ett tydligare ansvar för anläggningar med verksamhet som innebär fara för att en olycka ska orsaka allvarliga skador på människor eller miljön. Exempelvis är anläggningens ägare eller den som utövar verksamheten på anläggningen skyldig att i skäligen omfattning hålla eller bekosta beredskap med personal och egendom, samt att vidta nödvändiga åtgärder för att hindra eller begränsa sådana skador. Länsstyrelsen ska, efter samråd med kommunen, besluta vilka anläggningar som omfattas av ägarens eller verksamhetsutövarens skyldigheter enligt 2 kap. 4 §.¹² Dessa anläggningar benämns därför som 2:4 anläggningar.

MSB föreskrifter om kommuners Risk- och sårbarhetsanalyser

MSBFS 2015:5 reglerar innehåll och utformning av kommunens Risk- och sårbarhetsanalys. Föreskriften ligger även till grund för tillsyn och uppföljning.

Sevesolagstiftningen

Sevesolagen, som i stor utsträckning bygger på lag (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor, införlivar Seveso II-direktivet i den svenska lagstiftningen. Lagen har fått sitt namn efter den italienska staden Seveso i vilken det 1976 inträffade en allvarlig kemikalieolycka.

Lag (2006:263) om transport av farligt gods

I denna lagstiftning regleras hur farligt gods ska transporteras, vilka förpackningskrav, krav på fordonskonstruktion, förarutbildning, skyltning av fordon och samlastning av olika ämnen som avsändare och transportörer av farligt gods måste följa. Vid transport skall de åtgärder vidtas och den försiktighet iakttas som fodras för att hindra eller motverka att det farliga godset orsakar skador på människor, djur, egendom och i miljön. Transportmedel och andra transportanordningar ska vara av sådan beskaffenhet att de står emot påkänningar vid transport.

Plan och bygglagen (1987:10)

Plan- och bygglagen ger möjlighet för kommuner att vid ny bebyggelse planera för att minska riskerna och för att vidta åtgärder för att öka skyddet i närheten av befintliga riskobjekt. Det handlar om att lokalisera bebyggelse till mark utanför riskområden, att skapa avstånd till verksamheter som kan vara riskfyllda eller att utforma byggnader med hänsyn till risker.¹³

---

¹¹ Riskhantering i översiktplaner: En vägledning för kommuner och länsstyrelser 2004

¹² Förordning 2003:778

¹³ Banverket, Säkra järnvägstransporter av farligt gods

Förebyggande arbete

Kalmar kommuns säkerhetsarbete

Kalmar kommun har en övergripande och samordnande säkerhetsenhet på Brandkåren. Enheten svarar för att kommunen har tillräcklig beredskap för att hantera kriser, säkerhetsskyddslagen samt delar av kommunens uppgifter enligt lagen om skydd mot olyckor. Enheten svarar även för det skydd som avser de kommunala verksamheterna för både chefer och medarbetare genom stöd och implementering av rutiner. Till exempel arbetar säkerhetsenheten med att utbilda och öva kommunens krisorganisation, ta fram risk- och sårbarhetsanalyser och krisplaner. Arbetet sker systematiskt i nära samarbete med kommunens förvaltningar/ bolag och förbund.

Enheten ingår även i flera länsövergripande nätverk. Ett exempel är ”Området”. Där deltar bl.a. polis, landsting, försvaret, näringslivet samt länets övriga kommuner. Området utvecklar en förebyggande samverkan tillsammans med centrala myndigheter, frivilliga organisationer och övriga lokala aktörer. Ett annat exempel är ”exsam” som består av länets säkerhetssamordnare och utvecklar en tvärsektoriell samverkan i länet.

Räddningstjänst

Kalmar Brandkår har tre stora huvuduppgifter, vilka är följande:

Förebyggande uppgifter, förhindra branden och olyckans uppkomst.

Utbildning i brandsäkerhet för kommunen, företag och skolor.

Operativt arbete vilket innebär att skydda människoliv, egendom och miljö.

Systematiskt brandskyddsarbete

Enligt lagen om skydd mot olyckor ansvarar fastighetsägare för det systematiska brandskyddsarbetet, SBA. Detta innebär att fastighetsägare behöver inventera och lägga upp fasta rutiner, genomföra kontroller samt regelbundet rapportera till tillsynsmyndigheten. Systematiskt brandskyddsarbete innebär att anläggningens/byggnadens ägare och nyttjanderättshavare aktivt arbetar med brandskyddet. Syftet är att ägare/nyttjanderättshavare ska kunna hantera brandskyddet samt arbeta för att förebygga bränder. Tanken är att systematiskt brandskyddsarbete ska vara ett kontinuerligt arbete som följer byggnaden, verksamheten och dess förändring.¹⁴

---

¹⁴Räddningstjänsten, www.kalmar.se/brand

Brottsförebyggande arbete och Folkhälsofrågor

Kalmar kommun har ett aktivt brottsförebyggande råd, BRÅ. Arbetet bedrivs tillsammans med gymnasieförbundet och polisen. Representanter från olika delar av kommunens verksamheter och till viss del från näringslivet deltar i arbetet

Det innebär att man:

Arbetar utifrån de problem och förutsättningar som finns inom respektive område

Tar fram konkreta handlingsplaner med utgångspunkt från de visioner, mål och lokala förutsättningar som finns

Redovisar verksamheten för kommunstyrelsen en gång om året

Tillvaratar de kunskaper som finns inom kommunens förvaltningar, övriga myndigheter och föreningslivet

Uppdraget innebär att BRÅ med hjälp av ett detaljerat kunskapsunderlag ska stödja och förbättra pågående arbete, initiera nytt, ta tillvara människors engagemang, erfarenheter och idéer, ett samarbete i ett brett perspektiv som leder till åtgärder såväl på kort som på lång sikt.

BRÅ:s uppgifter

Fungera som kontaktpunkt för olika lokala myndigheter, enskilda, organisationer och företag som vill delta i ett brottsförebyggande arbete

Verka opinionsbildande och sprida kunskap om frågor som rör brottsförebyggande och trygghet, samt de insatser som vidtas i detta syfte

Ta initiativ till att bilda nätverk och arbetsgrupper utifrån enskilda frågor som behöver belysas och samordnas

Vara ett forum där invånare kan vända sig med idéer om förbättringar för ett tryggare område och att stimulera invånarnas delaktighet och engagemang för dessa frågor

Lyfta fram och prioritera frågor inom det brottsförebyggande arbetet och sprida kunskap genom att ordna utbildningar och seminarium

Stödja och initiera att olika studier görs, ex trygghetsmätningar

Utbilda ett lokalt nätverk för att skapa en gemensam bas för olika åtgärder och formulera mål för arbetet

Följa upp och utvärdera de åtgärder som vidtas

Som stöd för rådets arbete finns förvaltningscheferna i de kommunala verksamheterna samt polisområdeschefen.

Samverkan Kalmar kommun och Polismyndigheten

Utöver BRÅ har kommunen en tät samverkan med Polismyndighetens lokalområde. Detta genomförs genom möten mellan polisen, socialtjänsten och räddningstjänsten. Syftet är att i god tid upptäcka var en samverkande polis och kommun behöver sätta in resurser.

POSOM - Psykiskt Och Socialt Omhändertagande

I Kalmar kommun finns en beredskap för psykiskt och socialt omhändertagande, POSOM med representanter för kommunen, polisen, sjukvården och kyrkan. Målet med verksamheten är att ta hand om och stödja drabbade människor vid större olyckor och katastrofer för att på sikt förebygga psykisk ohälsa. Kalmar kommuns posomgrupp består av förvaltningscheferna för Socialförvaltningen, Omsorgsförvaltningen, Barn- och ungdomsförvaltningen, Södermöre kommundelsförvaltning och Brandkåren.

Löpande utbildas kommunanställda dels för ledning av POSOM och dels för samtalsstöd och debriefing.

POSOM används vid en akut händelse inom Kalmar kommun, eller där invånare som är hemmahörande i Kalmar är inblandade, och psykosocial hjälp behövs. Normal organisation bedöms i det fallet vara otillräcklig. Posomgruppen larmas via kommunens Tjänsteman i Beredskap, TIB

Oljeberedskap

Konsekvenserna av ett oljeutsläpp till sjöss kan bli många och allvarliga. Kalmar kommun är välsignad med en unik kust med hög ekologisk mångfald. De skyddsvärda områdena blir därför omfattande. Ett oljepåslag kan ge stora störningar på vårt ekologiska system, såsom betydligt kan försämra reproduktionsområden för såväl marina och landlevande djur. Följderna av ett utsläpp påverkar i stor utsträckning även näringslivet i kommunen. De socioekonomiska konsekvenserna kan innebära stora minskningar för turism på grund av förorenade stränder och fritidsanläggningar. Drabbas båthamnar av oljepåslag kan det innebära flera veckors karantän, eftersom drabbade båtar inte kan lämna hamnen och inkommande båtar inte kan lägga till.

Enligt lagen om skydd mot olyckor ska kommunen svara för räddningstjänsten inom sitt område. Olja som hotar nå stränderna betraktas normalt som skäl för räddningstjänstinsats. Förutom kommunen har kustbevakningen och sjöfartsverket ansvar för det direkta ingripandet respektive förebyggande åtgärder. Om oljan redan nått stranden och skadan inte kan förvärras ligger fokus på sanering av kustremsan. Oljesanering av stränder är inte reglerade i någon författning, men praxis är att kommunen ansvarar för sitt geografiska område. Erfarenheter från oljeutsläpp visar att de kommunala beredskapsplanerna bör och kan förbättras främst när det gäller riskinventering, samverkan och användandet av miljöinformation. Brist på planerade och förberedda mellanlagrings- och slutförvaringsplatser för den insamlade oljan är ofta en avgörande svårighet vid bekämpning och sanering vid stora oljeutsläpp. Kommunerna ska ta hand om olja som samlats in i strandzonen och till sjöss.¹⁵

Så som det ser ut idag är Östersjön ett av världens mest trafikerade hav. På många ställen, framförallt vid finska viken, håller hamnar på att byggas ut för att kunna ta emot fler och större fartyg. Oljemängderna som kommer fraktas utanför Kalmars kust kommer alltså att öka ytterligare de närmaste åren. Det går inte att förutsäga när en oljeolycka kommer att inträffa. Däremot kan man

¹⁵ Oljeskadeskyddet - utmed de svenska kusterna och i de stora sjöarna inför 2010, Räddningsverket och Krisberedskapsmyndigheten finns inte längre utan dessa myndigheter slog ihop till ett och heter numera Myndigheten för Samhällsskydd och beredskap.

nästan garantera att det kommer ske förr eller senare. För att höja beredskapen för en oljeolycka i Kalmar kommun har, på uppdrag av fullmäktige, en oljeskyddsplan tagits fram.

Oljeskyddsplanens syfte är dels att klargöra ansvarsområden och arbetsfördelning mellan de olika förvaltningarna samt dels fungera som en översiktlig handbok, som redogör för de frågeställningar som kan uppstå vid en oljeolycka. Målet med oljeskyddsplanen är att effektivt kunna bekämpa ett oljepåslag och därigenom i största möjliga mån minimera de ekologiska och socioekonomiska kostnaderna.

För att säkerställa oljeskyddsplanens validitet bör denna revideras minst en gång per mandatperiod (genomfört våren 2015). Det som i första hand skall hållas uppdaterat är resurslistan, kontaktpersoner, organisationen samt oljesidan. För att klara av ett stort oljepåslag räcker det tyvärr inte att ha en bra plan. Det krävs utbildning och övning för att insatsen ska kunna ske på ett effektivt och tillfredställande sätt. Brandkåren bör minst en gång om året öva med det oljeskyddsmateriel som finns tillgängligt i kommunen. Dessutom bör en större övning med samtliga inblandade utföras en gång per mandatperiod. Vid ett större oljepåslag är sannolikheten stor att flera kommuner drabbas, ett förebyggande samarbete kommunerna emellan bör därför ses som fördelaktigt.

Säkerhet i och vid vatten

Kultur- och fritidsförvaltningen bedriver i första hand simundervisning för skolelever som inte är simkunniga där målgruppen fördelas mellan kommunens grundskolor och särskolor. Simundervisningen sker till största del i årskurs 2 med möjlighet till uppföljning och mer träning fram tills eleverna anses klara grundläggande krav för simkunnighet. Enligt kursplanen för idrott och hälsa är målet att elever under femte skolåret ska kunna simma och hantera nödsituationer vid vatten. Minimikravet är att eleven under tredje skolåret ska kunna simma minst 25 meter på djupt vatten.

Försäkringsarbetet

Kommunens försäkringsskydd omfattar områdena:

- Skydd för egendom
- Olycksfall
- Trafikskador
- Skada vid tjänsteresa
- Övrigt

Försäkringsskyddet hanteras av kommunens upphandlingsenhet

Skydd för egendom

Kalmar kommun äger egendom för stora värden där främst fastighetsbeståndet representerar betydande värde. För att skydda kommunen mot stora förluster i händelse av t.ex. brand så tecknas försäkring hos försäkringsbolag. De försäkringar som tecknas skyddar bara mot de verkligt stora direkta skadorna på egendomen eller kostnaderna att upprätthålla verksamheten efter skada. Kommunen bär de flesta skadorna själv inom budget.

Som komplement till den externa försäkringen har ett internt försäkringssystem införts som innebär att skador som drabbar den enskilda verksamheten kan ersättas från kommunens försäkringsfond. Självrisken för den drabbade enheten är låg. För närvarande 0,5 basbelopp. I det interna systemet ingår förutom kommunens olika verksamheter även Kalmar slott AB, Destination Kalmar AB samt stiftelserna Wohllinska, Dahmska och Krusenstiernska gården.

Olycksfall

Kalmar kommun tecknar olycksfallsförsäkring för alla i kommunen mantals-skrivna barn upp till och med 19 år. Försäkring tecknas även för vissa andra grupper.

Försäkringen är inriktad på att i första hand ge ett skydd för de svåra personskador som kan inträffa och som innebär bestående men. Vid mindre skador ersätts läkekostnader och resekostnader m.m.

Trafikskador

Kommunen äger eller leasar ett stort antal motorfordon. Skador som kan upp-komma till följd av trafik regleras genom trafikskadelagen och är försäkrade genom trafikförsäkring. Utöver den lagstadgade trafikförsäkringen har kom-munen tecknat helförsäkring för de flesta fordonen.

Alla personskador som kan uppstå vid trafikolycka skall ersättas av den egna bilens försäkring det gäller såväl förare som passagerare och oavsett vem som vållat skadan. Skadorna regleras av kommunens försäkringsbolag.

Skador på fordon skall ersättas av den som vållat skadan, vilket innebär att en utredning skall göras om omständigheterna vid skadan. Skadorna regleras av de inblandade fordonens försäkringsbolag.

Om en anställd använder egen bil i tjänsten och har ersättning för detta gäller att om skada inträffar så skall den anställdes trafikförsäkring reglera eventuella personskador. Skador på den egna bilen skall regleras av egen vagnskadeförsäkring, om inte annan vållande part kan ersätta skadan.

Skada vid tjänsteresa

Kommunen tecknar försäkring för anställda när denne reser i tjänsten. Försäkringsskyddet omfattar dels ersättning för förlorad eller skadad egendom, dels personskadeskydd vid olycksfall. Ingen självrisk.

Övrigt

Kommunen tecknar försäkring för ett flertal skadehändelser såsom förmögenhetsbrott av anställd, vissa miljöskador, entreprenadskador, hemförsäkring för vårdtagare, speciellt ansvar för praktikanter m.m.

Trafiksäkerhet

Säkra skolvägar

Samhällsbyggnadskontoret har riktlinjer gällande säkra skolvägar i Kalmar kommun. Skolornas närmiljö ska vara trafiksäker med anpassade åtgärder i trafikmiljön. Hämtning- och lämningsplatser ska utformas på ett trafiksäkert sätt, utan att störa de som går eller cyklar till skolan. Vid detaljplanearbeten och planering av vägnätet tas hänsyn till närliggande skolor och deras utpekade skolvägar. Utpekandet av Kalmar kommuns skolvägar sker i dialog mellan Kalmar kommun, elever, föräldrar samt andra eventuella berörda väghållare.

Utöver trafiksäkerhetsåtgärder i den fysiska miljön är trafikanters beteenden en viktig faktor för en god trafiksäkerhet. Säkra skolvägar är även ett gemensamt ansvar för alla trafikanter som använder vägarna. Samspel, hänsyn och uppmärksamhet i trafiken ger bättre förutsättningar för att minska olyckor.

Att vistas i trafikmiljöer är en mognadsfråga som kräver både erfarenhet, uppmärksamhet och konsekvensbedömning. Kalmar kommun medverkar i projekt och aktiviteter med fokus på att ge ökad kunskap hos föräldrar och barn gällande trafiksäkerhet och beteenden i trafikmiljöer.

30-Policy

Samhällsbyggnadskontoret utreder årligen ett antal ärenden där det finns behov av nedsatt hastighet på antingen en sträcka eller ett helt område. För att uppnå en högre trafiksäkerhet är det viktigt att utformningen är noggrann, genomtänkt och likvärdig. Gaturummet skall, genom sin utformning, ”hjälpa” föraren med att förstå att det är låg hastighet som gäller. Under förra mandatperioden har flera områden fått förändrad hastighet och man kan säga att hastigheten generellt har sänkts i bostadsområden.

Cykelstrategi

Kalmar har som mål att bli en bra cykelstad och öka cyklandet. Detta genom att erbjuda alla Kalmarbor och våra besökare en bekväm och säker cykelstad; med sammanhängande cykelnät, väl underhållna cykelvägar och hög trafiksäkerhet under dygnets alla timmar.

Platser där det finns ett tydligt behov för cyklister att korsna vägen skall utformas med hög trafiksäkerhet, vilket bland annat betyder att hastigheten på motorfordonen skall vara låg och sikten skall vara bra. Utformningen av dessa korsningar skall ha en gemensam standard när det gäller bredder på refuger, målning, skyltning m.m. Tryggheten är viktig för cyklister. Tryggheten kan ökas genom att bland annat se över belysningen längs cykelvägarna, se till att cykelstråken blir sammanhängande och att cykelvägarna är tillräckligt breda.

Det finns ett behov av att återuppta undervisning i trafiksäkerhet för skolelever. Utbildningsförvaltningen behöver utreda möjligheterna att genom utbildning och träning göra alla skolbarns väg till och från skolan så trygg och säker som möjligt.

Fallolyckor

Andelen äldre kommer att öka kraftigt de närmaste decennierna. Detta samtidigt som det största hälsoproblemet bland äldre i dag är personskador. Speciellt utmärkande är andelen fallolyckor, vilket tydliggörs i nedanstående diagram:¹⁶ Diagrammet som bygger på en prognos gjord av Statistiska Centralbyrån visar att andelen fallolyckor kommer att öka markant i framtiden.

Mer än åtta av tio fallolyckor drabbar personer över 65 år.

Nio personer av tio som avlider efter fallolyckor är 65 år eller äldre.

Varje år söker cirka 84 000 äldre personer vård efter att ha fallit.

Över 40 000 vårdas dagligen på sjukhus efter att de råkat ut för en fallolycka.

I Sverige faller en äldre person varje minut.

Fallskador bland äldre kostar samhället nästan fem miljarder per år.

Arbetet med att minska antalet fallolyckor finns i det kommunala handlingsprogrammet.

---

¹⁶ Säkerhet i vardagen: "Tips och råd på äldre dar" (RSV) 2005, samt Äldres skador i Sverige 1987-2001

Beskrivning av Kalmar kommun

Allmänt

Kalmar kommun har en yta på 956 km² och befolkningstätheten uppgår till 72 invånare/km². I februari 2019 hade Kalmar kommun ungefär 69000 invånare¹⁷. I Kalmar tätort bor cirka 89 % av kommunens invånare och 11 % bor i glesbygd utanför tätorterna¹⁸.

För att skapa en grundläggande helhetsbild av Kalmar kommun presenteras här några korta fakta under punkt 4.2-4.9 om kommunen som är relevanta ur risk- och säkerhetssynpunkt.

Kommunens geografiska utveckling

Kalmar har den senaste tiden befunnit sig i en intensiv utvecklingsperiod. Befintliga företag har expanderat, nya företag etableras, antalet studenter blir fler och nya handelscentrum växer upp. Kalmars befolkning har stadigt ökat de senaste tjugo åren, men nu görs en medveten satsning för att befolkningen i ett första steg ska öka till 70 000 invånare.

Kommunikationer

Kalmar kommun passeras av Europaväg E22 som går i nord/sydlig riktning genom kommunen. Ca 10 km förbi Kalmar tätort mellan trafikplats KARLSRO till LINDSDAL är motorväg. Delen söder om Karlsro trafikplats ner till LJUNGBYHOLM färdigställdes med förbifart utanför RINKABYHOLM under 2017. Delen söder om Ljungbyholm till kommungränsen är utbyggd till 2+1 väg och håller god standard. Norr om ROCKNEBY är vägen utbyggd till 2+1 väg med god standard.

RV 25 går öster ut över NYBRO mot HALMSTAD. Den ansluter till E22 vid Trafikplats DÖRBY. Vägen håller idag en god standard och är av 2+1 väg

RV 137/Ölandsleden till ÖLAND. Är endast en bro för bilar numera.

Kalmar Öland Airport AB¹⁹ är ett kommunalt bolag som ligger 5 km från centrum. Flygplatsen är länets enda kommersiella flygplats.

Kalmar Hamn AB²⁰, är ett kommunalt bolag. Kalmar hamn har ca 700 fartygsanlöp/år och omsätter drygt 1 000 000 ton gods/år. Detta kommer huvudsakligen med lastbil på Södra vägen (Rekommenderad farligt gods led). Båtar med ett djupgående på ca 7 m och en maximal längd på 185 kan lägga till i den yttre oljehamnen. I den inre hamnbassängen kan båtar med ett maximalt djupgående på något under 7 m och med maximal längd understigande 170 lägga till.

De viktigaste godsslagen/trafiken utgörs av petroleum- skogs- och jordbruksprodukter samt kryssningstrafik.

¹⁷ SCB befolkningsstatistik kvartal 4 2018

¹⁸ Siffror om Kalmar

¹⁹ www.kalmarolandairport.se

²⁰ www.kalmar.se

Hamnen är också lokaliseringen för det färjeläge som är Trafikverkets alternativ i händelse av att Ölandsbron inte är farbar.

Linnéuniversitetet är placerat i direkt anslutning till Kalmar hamn

Kust till kustbanan

Kalmar/Karlskrona till Göteborg är elektrifierad. Banan har en i förhållande till behoven låg kapacitet, detta gäller särskilt avsaknad av mötesstationer på delen Kalmar- Emmaboda. Banan har spårgeometri och luftledning anpassad till 200km/h. Ett arbete pågår att slopa befintliga plankorsningar och införa fjärrblockering för att därmed kunna utnyttja den höga hastighetsstandaren.

Stångådalsbanan

Kalmar-Linköping är inte elektrifierad. Den har låg standard både vad gäller banutformning och trafikledning.

Befolkningsutvecklingen

Kalmar kommun har tagit ett mål om att bli 70 000 invånare 2020. Ökningen beräknas främst bero på ett positivt flyttnetto, dvs. att det flyttar in fler personer än vad som flyttar ut.

Precis som för övriga delar av landet förväntas en stor ökning av personer i åldersgruppen 65-79 år. Det är de stora kullarna födda på 40-talet som har uppnått pensionsåldern. "Äldre "dvs. antalet personer 80 år och har varit relativt konstant hittills. Runt 2020 kan vi dock på goda grunder anta att denna grupp successivt kommer att öka med ökade kostnader för äldreomsorg som följd. Det är 40-talisterna som även här påverkar utvecklingen.

Arbetsmarknad och näringsliv

Kalmar kommun har idag ungefär 69000 invånare, detta innebär att kommunen är tillräckligt stor för att ha ett starkt näringsliv med rikt utbud och lagom liten så att avstånden blir små, tempot lugnare och naturen finns runt hörnet. Förr var Kalmar en industristad men idag har det skett en strukturförändring med nya företag och helt andra branscher. Bland annat har allt fler företag i IT- och tele/datakommunikationsbranschen valt att etablera sig i Kalmar. Forskning och utveckling driver fram nya affärsmöjligheter och Linnéuniversitetet i Kalmar har idag ett stort utbyte med det lokala näringslivet samt en spetskompetens som är nationellt och internationellt attraktiv. Kalmar ligger något under riksgenomsnittet både när det gäller företagande och nyföretagande.

Avsaknaden av dominerande storföretag samt det faktum att kommunen är ett regionalt centrum innebär en stabil arbetsmarknad som inte är särskilt konjunkturkänslig. Samarbetet mellan Linnéuniversitetet och näringslivet är väl utvecklat.²¹ Arbetslösheten 2018 i Kalmar ligger snarlikt med riksgenomsnittet i alla kategorier, ca 7%.

Sociala faktorer, välfärd och trygghet

Sociala och ekonomiska villkor har stor betydelse för individens hälsa. Viktiga faktorer för folkhälsan är förvärvsfrekvens/arbetslöshet, boendemiljöer, brottslighet och integration. Generellt gäller att människor med hög inkomst- och utbildningsnivå har bättre hälsa än människor med låg inkomst- och utbildningsnivå. När ett samhälle präglas av ekonomisk och social trygghet, jämlikhet och rättvisa är förutsättningarna bättre för en god folkhälsa.

Polisen har sedan slutet av 1990-talet genomfört trygghetsmätningar för att få en uppfattning om hur invånarna uppfattar tryggheten i samhället. Den senaste undersökningen är från 2018. I Kalmar kommun upplever man en något mer otrygg tillvaro i vissa stadsdelar även om utsattheten för brott är låg.

Turism

Antalet övernattningar i kommunen har ökat sedan förra mandatperioden. I och med fler turister och besökare förändras riskbilden negativt. Övernattningarna omfattar allt från hotellboende till besök hos släkt och vänner. Merparten genereras under sommarperioden. I takt med att stora evenemang ökar blir dagsbesökarna flera, exempelvis under stadsfesten och på sommar-teatern på Krusenstiernska

Klimatförändringar

Klimatförändringarna innebär anpassning till ett klimat i ständig förändring. SMHI analys av klimatet sedan 1880-talet tills idag visar på att 00-talet var varmare än normalperioden med 50 varmere rekord men bara 16 köldrekord. Sveriges medeltemperatur har ökat med 2 grader.²²

På sikt kan temperaturhöjningen bli den styrande faktorn. Detta antas medföra bland annat varmare vintrar och därmed ökad risk för skador på el-ledningar till följd av blötsnö. För skogsbruket kan tillväxten i södra Sverige hämmas av

²¹ Näringslivsenheten Kalmar kommunledningskontor

²² SMHI, www.smhi.se

vattenbrist. Stormfällningar kan bli mer omfattande på grund av förändringar i vindklimatet och/eller av att tjälen i marken oftare uteblir. Risken för insekts- och svampangrepp kan öka i samband med varmare och blötare klimat. Om vintern skulle bli extremt kall ökar risken för vattenskadorna och elbrist. Om somrarna blir varmare och torrare ökar även risken för skogsbränder. I framtiden kan vattentillgången komma att påverkas negativt i södra Sverige. Detta gäller såväl ytvatten som grundvatten. Förutom påverkan på tillgången på vatten påverkas dess kvalitet av förhöjda sommartemperaturer, speciellt i samband med lågvatten.

Risken för översvämningar ökar i samband med global uppvärmning. Kustkommuner bör ta hänsyn till risken för förhöjd havsnivå vid fysisk planering, t.ex. påverkas hamnar av en eventuell förhöjning av havsnivån. Torrare somrar och ändringar i havsnivån kan påverka risken för saltvatteninträngning till vattentäkter och VA-nät. Översvämningar påverkar även vattenförsörjningen genom att avloppsreningsverk kan slås ut och ytvatten kan förorena grundvattentäkter. Dagvattensystemets dimensionering och kapacitet är kritiska faktorer för att begränsa skadorna vid extrem nederbörd. I samband med översvämningar kan också miljöfarliga ämnen komma i omlopp när industrier och deponier berörs. Ändrade grundvattennivåer och portrycksförhållanden är klimatberoende företeelser som medför ändrade risker för ras och skred och är därför relevanta för den fysiska planeringen. Samma sak gäller för kusterosionen och dess koppling till havets nivåförändringar. Ett varmare och fuktigare klimat medför även ökad risk för fukt och mögel i byggnader.²³

Byggnadsminnen

Det är en nationell angelägenhet att skydda och vårda vår kulturmiljö. En byggnadsminnesförklaring är det starkaste lagskydd en kulturhistoriskt värdefull byggnad, park, trädgård eller anläggning kan få. Byggnadsminnen regleras av Kulturminneslagen och handläggs av länsstyrelsen. Frågan om byggnadsminnesförklaring kan väckas av vem som helst. Om ett objekt är välbevarat samt av stor nationell eller regional betydelse kan det förklaras byggnadsminne. Syftet är att värna utvalda delar av vårt fysiska kulturarv från förändring och för ett framtida bevarande i så orört skick som möjligt.

---

²³ Rummukainen, Markku; Bergström, Sten mfl (2005) *Anpassning till klimatförändringar*.

Kalmar kommuns organisation

Beskrivning av metod

ROSA-metoden

Analysen är framtagen enligt ROSA- metoden, vilken går ut på att man tänker fritt kring vad som kan hända i Kalmar kommun. Användandet av ROSA metoden innebär att arbetet sker i en trestegsprocess

Med metoden som utgångspunkt har följande typhändelser tagits fram:

Epidemi/pandemiutbrott
 Naturkatastrof, t.ex. storm, översvämning m.m.
 Störningar i IT-miljön
 Hot och våld mot politiker eller personal
 Förorenad vattentäkt
 Kemikalieutsläpp/farligt godsolycka i centrala Kalmar
 Trafikolycka med många skadade
 Långvarigt bortfall av el, vatten och/eller telefoni
 Brand i publika lokaler/särskilt boende
 Brand i gamla staden/kvarnholmen och/eller slottet

Bedömningen av typhändelserna har gjorts med utgångspunkt från sannolikheten för att de ska inträffa samt konsekvensen för miljö, ekonomi, liv och hälsa. Bedömningen har gjorts utifrån en femgradig skala, se avsnitt 7.1.

Kartläggning av skyddsvärda objekt och samhällsviktig verksamhet

I steg 2 har riskobjekt och skyddsvärda objekt kartlagts. Syftet med kartläggningen är att skapa en bild över var riskobjekt och skyddsvärda objekt finns inom Kalmar kommuns geografiska yta. Genom att analysera kartläggningen genereras insikter om skyddsvärda objekt ligger fysiskt nära riskobjekt.

Riskobjekt
 Bensinstationer
 Farligt gods leder
 Sevesoanläggningar²⁴
 Förorenad mark
 Miljöstörande verksamhet
 Översvämningskänsliga områden
 Objekt enligt Lag om skydd mot olyckor, kap 2 § 4.

Skyddsvärda objekt
 Förskolor
 Grundskolor
 Gymnasieskolor
 Socialförvaltningens verksamhet
 Publika lokaler, min 150 personer²⁵

² Se förklaring kap 2.2 Styrande lagar

Omsorgsförvaltningens verksamhet
Transformatorstationer
Hotell
Gästhamnar
Vattenförsörjning
Idrottsanläggningar
Brandstationer
Södermöre kommunalförvaltnings verksamhet
Stadshuset

Den samhällsviktiga verksamheten är identifierad utifrån MSB:s riktlinjer. Till den samhällsviktiga verksamheten har kritiska beroenden (I ett steg) knutits samt att sårbarheten är bedömd generellt. Avseende elförsörjning finns prioritering i styrelseplaneringen²⁶ för Kalmar kommun

Framtagande av risk- och sårbarhetsanalys

Det sista steget är arbetet med risk- och sårbarhetsanalysen. Arbetet har gjorts löpande sedan 2011

Underlaget till detta dokument har skett i samråd och samarbete med följande kommunala verksamheter. Dessa verksamheter utgör i sin helhet den samhällsviktiga verksamheten.

Kommunledningskontoret
Omsorgsförvaltningen
Samhällsbyggnadskontoret
Serviceförvaltningen
Socialförvaltningen
Utbildningsförvaltningen
Kalmar Energi AB
Kalmar Hamn AB
Kalmar Vatten AB
Kalmar-Öland Airport AB
KSRR

---

²⁶ Förordning (2011:931) om planering för prioritering av samhällsviktiga elanvändare

Inventering

Publika lokaler och publika områden

En publik lokal är en lokal som inrymmer fler än 150 personer. Personerna som vistas i en publik lokal har ofta sämre kännedom om lokalerna, exempelvis var nödutgångarna och släckningsutrustning finns. Dessutom kan personernas reaktionsförmåga vara nedsatt på grund av exempelvis alkoholintag, vilket försvårar utrymning i händelse av brand.

Kalmar kommuns största publika lokaler:

Samlingslokaler	Max antal personer	Verksamhet
Guldfågeln Arena	15000	Fotboll mm
Fredriksskans	~9000	Fotboll mm
Kalmar bibliotek	1300	Bibliotek
Sandra	1400	Danslokal
Stadshotellet	1160	Hotel/restaurang
Kalmarsalen	1115	Konferens/scen

I Kalmar finns det även ett antal publika områden där det ofta är många människor i rörelse, se tabell 15. Förteckningen är inte att betrakta som en komplett förteckning över alla publika områden i kommunen.

Publikt område	Verksamhet
Giraffen	Köpcentrum
Baronen	Köpcentrum
Hansa City	Köpcentrum
Kvarnholmen	Uteserveringar sommartid

Tillfälliga arrangemang

Tillfälliga arrangemang såsom stadsfesten, konserter, andra festivaler och möten drar ofta till sig stora folksamlingar. Olyckor kan lätt inträffa till följd av trängsel. Under 2000-talet har risken för terrorattentat och enskilda vansinnesdåd ökat markant. Stora folksamlingar har blivit ett tänkbart mål för organisationer och människor som ägnar sig åt denna typ av attentat.

Vårdanläggningar och vårdboende

I Kalmar finns ett flertal fastigheter som är avsedda för vård, boende eller stöd. Gemensamt för dessa verksamheter är att de personer som befinner sig där har svårt att själva sätta sig i säkerhet vid exempelvis brand eller bombhot. Nedan presenteras de fem största verksamheterna med vårdplatser.

Objekt	Antal platser
Länssjukhuset i Kalmar	354
Norrlidens sjukhem	98
Smedängens sjukhem	87
Vänskapens väg	85
Oxhagshemmet	78

Seveso- och 2:4 anläggningar

I tabellen nedan presenteras de anläggningar i kommunen som klassas som Seveso hög eller låg. Dessa lyder under Sevesolagstiftningen (men även under LSO 2:4) och Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet.

Seveso anläggningar	Fastighetsbeteckning	Farliga ämnen	Hög/Låg
Svenska Statoil AB	Slätpricken 6,7 och 9	Petroleumprodukter	Hög
Stena Recycling AB	Kvarnholmen 2:11	Lösningsmedelsavfall	Låg
Kalmar Lantmän AB	Kapten 1,7och Styrmannen 1,3	Ammoniumnitrat	Låg
Brenntag	Fyrskippet	Brand- och miljöfarliga produkter	Hög
Nynäs	Fyrmästaren och Vågbrytaren	Brand- och miljöfarliga produkter	Låg

Nedan presenteras de anläggningar i Kalmar som klassas som 2:4 enligt lagen om skydd mot olyckor. Klassning och tillsyn sker genom samråd mellan kommunen och länsstyrelsen

LSO 2:4	Fastighetsbeteckning	Farliga ämnen
Kalmar/Öland Airport AB	Törneby 8:18	Diesel och Gasol

Vatten & avlopp

Infiltrerat vatten från HAGBYÅN tillsammans med naturligt grundvatten i Nybroåsen nyttjas som råvatten till Kalmars dricksvattenförsörjning. Därutöver finns några grundvattentäkter med bergbrunnar. Fastställda vattenskyddsområden sträcker sig från sjöarna HULTEBRÄAN och KROKSTORPASJÖN i Nybro kommun till VASSMOLÖSA i öster vilket visas i karta 4. Runt 90 % av kommunens invånare är anslutna och totalt levereras ca 6 miljoner m³ dricksvatten per år från de kommunala vattenverken, vilket motsvarar 190 liter/s. Leverans av dricksvatten sker också till Torsås kommun. Vattenförbrukningen i Kalmar kommun är ca 260 liter/pers och dygn.

Vatten- och avloppsnätet i Kalmar kommun utgör totalt ca 115 mil ledningar och ca 20 000 m³ spillvatten/dygn (ca 7 miljoner m³/år) pumpas till Kalmar avloppsreningsverk. Detta avloppsvatten kommer från ca 53 000 invånare (wc, bad, disk och tvätt), samt från industrier och allmänna inrättningar.

Den nederbörd som uppsamlas ovan mark (dagvatten) leds oftast till öppna vattendrag alternativt reningsdammar (12).

Farligt gods

Farligt gods är benämningen för ämnen och föremål som om de inte hanteras på ett säkert sätt under transporten har sådana egenskaper att de kan skada människor, miljö, egendom eller annat gods. Farligt gods definieras i lagen och förordningen om transporter av farligt gods, som kemikalier tillhörande någon av de nio klasserna enligt FN:s system.

Ett flertal bensinmackar ligger i tätorter i kommunen och flera industrier hanterar farliga ämnen i produktion, lager eller kylsystem. Det förekommer således transporter av farligt gods inne i tätorterna i form av till exempel petroleumprodukter, ammoniak, syror och gaser. Den största mängden farligt gods transporteras på Södra vägen mellan E22 trafikplats Kalmar S och hamnen vid Tjärhovet, där främst oljehamnen utgör den största omsättningen. Uppgifter från bland annat Kalmar hamn visar att ca 11 000 transporter per år med farligt gods går på Södra vägen. Ca 300 000 ton farligt gods per år lastas och lossas i Kalmar hamn.

E22, RV 25 RV 137/Ölandsleden, Södra vägen/Järnvägsgatan/Tjärhovsgatan är rekommenderade som leder för farligt gods.

Uppställningsplats för fordon med farligt gods

Reglerna för transport av farligt gods har som en konsekvens av 11:e september attentatet skärpts, vilket märks genom ny lagstiftning Lag 2006:263 om transport av farligt gods. Följden har blivit ett utökat transportskydd för transporter av farligt gods, i syfte att säkerställa att godset inte kommer någon obehörig tillhanda. Detta medför att ett ökat krav på säkerhet kommer att ställas gällande uppställningsplatser för farligt gods. För närvarande saknar Kalmar kommun en säker uppställningsplats för farligt gods.²⁷ Brandkårens övningsområde EBBETORP, nyttjas idag till uppställningsplats för farligt gods.

Fartygstrafik

Kalmar hamn har ca 700 fartygsanlöp/år varav ca 400 innebär lastning/lossning och omsätter drygt 1 000 000 ton gods/år. Dessutom förekommer omfattande trafik med fritidsbåtar under sommaren. De viktigaste gods-lagen/trafiken utgörs av petroleum-, skogs- och jordbruksprodukter samt kryssningstrafik. På hamnområdet finns flera företag som hanterar ämnen som kan utgöra risker för omgivningen, till exempel petroleumprodukter, lösningsmedelsavfall och ammoniumnitrat.

²⁷ Lag 2006:263 om transport av farligt gods

Flygtrafik

Kalmar flygplats hade drygt 4600 rörelser under 2017.²⁸ Merparten av dessa starter är till eller från Stockholm. Inga haverier med större flygplan har inträffat.

Järnvägstrafik

Kalmar trafikeras av Kustpilen mellan Kalmar och Linköping samt Kust-till-kust-trafiken som kör persontrafik mellan Kalmar och Malmö respektive Göteborg. Även godstrafik körs på järnväg till och från industrier i tätorten samt Kalmar hamn.

Riskavstånd

Vissa objekt/verksamheter utgör en uppenbar risk för andra objekt som ligger i dess närhet. Konsekvenserna av en eventuell olycka här skulle medföra stor påverkan på omgivningen. För att reducera konsekvenserna av en eventuell olycka finns rekommenderade riskavstånd som bör följas i samband med fysisk planering.

Genom riskhänsyn i den fysiska planeringen kan sannolikheten för och konsekvenserna av olyckor minimeras för människor som bor eller vistas i riskkällans närområde. Det behövs en kombination av flera riskreducerande åtgärder för att uppnå acceptabel risknivå. För att minska konsekvenserna av en eventuell olycka bör den fysiska planeringen ta hänsyn till lokalisering och skyddsavstånd.

Med lokalisering avses att känslig bebyggelse bör lokaliseras till mark som ligger utanför riskområden. Eller så bör riskfyllda verksamheter lokaliseras med hänsyn till den risk som de utgör för sin omgivning. Denna verksamhet innefattar då även transporter med farligt gods.

Med skyddsavstånd menas att i skadebegränsande syfte lämna avstånd mellan riskkällor och skyddsvärda objekt.

För en del riskobjekt finns rekommenderade skyddsavstånd som är till för att förhindra att konsekvenserna av en olycka blir allt för omfattande. Det finns dock inga lagar som är tvingande inom detta område. Nedan presenteras rekommenderade skyddsavstånd:

För bensinstationer rekommenderar Boverket ett skyddsavstånd på 100 meter, där 50 meter motiveras av riskhänsyn och det resterande 50 m beror på buller, lukt, ljusstörningar och luftföroreningar. Vid bensinstationer med möjlighet att tanka gas ska gaslager placeras minst 100 meter från lokaler som är svåra att utrymma, exempelvis skolor, sjukhem och daghem. Det totala skyddsavståndet beror på lokala förutsättningarna.

För farligt godsleder rekommenderas att risksituationen utreds vid nyexploatering som genomförs mindre än 100 meter från leden. 25 meter från leden bör alltid vara fritt från annan bebyggelse, för att undvika risker som är förknippade med olyckor och avåknningar. Längs vägar för farligt gods bör tät kontorsbebyggelse undvikas närmare än 40 meter från leden. Sammanhållande bo-

²⁸ kalmarolandairport.se/images/uploads/statistik/statistik_dec_2017.pdf

stadsbebyggelse och verksamheter som rymmer människor som kan ha svårt att genomföra en snabb utrymning bör inte placeras närmare än 75 meter från farligt godsleder.

För järnväg rekommenderas att risksituationen bedöms om exploatering sker närmare än 100 meter. Dessutom bör all bebyggelse undvikas 25 meter från banvallen. Detta för att klara risker som är förknippade med urspårning och farligt godsolyckor. Stabil kontorsbebyggelse med speciell utformning kan tillåtas fram till 25 meter från järnvägen. Detta medan bostadsbebyggelse och verksamheter som inrymmer människor som kan ha svårt för att genomföra en utrymning inte bör lokaliseras närmare än 50 meter från järnvägen.²⁹

För att begränsa konsekvenserna av en eventuell olycka vid bensinstationer, farligt godsleder eller järnväg bör Kalmar kommun i sin fysiska planering rätta sig efter ovan nämnda rekommendationer.

Teknisk försörjning (el & tele)

El

Inmatningen för elförsörjningen till Kalmar tätort består av tre parallella 50 kV ledningar som kommer in norrifrån. Ledningarna matar tre olika fördelningsstationer som är belägna i resp. norra, centrala och västra delarna av Kalmar. Elleverantörer är Kalmar Energi AB (Kalmar tätort), EON och Kraftringen.

Kalmar drabbades av stormarna Gudrun och Per och speciellt elförsörjningen visade sig vara väldigt sårbar. Huvudparten av de störningar som inträffade berodde på icke träsäkra ledningar. För att komma till rätta med detta problem har EON bytt ut luftledningar till jordkabel. Från 2011 ändrades lagstiftningen (elberedskapslagen 1997:288) till att inget elavbrott får vara mer än 24 timmar.

Problemområdet i Kalmar kommun är sedan en tid tillbaka området kring Påryd. Elleverantören är Kraftringen och det har inträffat flera mindre strömavbrott under förra mandatperioden varav ett längre och så pass omfattande att telekommunikationer slogs ut.

Vid störningar i elförsörjningen är informationsbehovet stort. Det är därför viktigt att prognoser från el- och telebolagens blir mer precisa och individuella.³⁰

För att kommunens sårbara verksamheter såsom äldreomsorgen, vattenförsörjningen, elförsörjningen, tillagningskök etc. skall kunna fungera trots elbortfall behöver kommunen ha beredskap med stationära och mobila reservkraftverk. Byggnader som antingen faller under Liv och Hälsa eller räknas som samhällsviktig verksamhet behöver vara förberedda för att kunna ta emot reservkraft

Styrel, som syftar till att man ska kunna prioritera elanvändare vid elbrist, gäller från och med 1 januari 2011. Kommunen identifierar samhällsviktiga elanvändare och elföretagen klarlägger hur de kan prioriteras. Kommunen föreslår till

²⁹ Riskhänsyn vid ny bebyggelse – intill vägar och järnvägar med transporter av farligt gods samt bensinstationer. Rapport från länsstyrelsen i Stockholms län 2001:01

³⁰ Bred dialog för säker elleverans på landsbygden, slutrapport, EON

Länsstyrelsen hur ellinjer/elanvändare ska rangordnas. Det är Länsstyrelsens uppgift att fatta beslut i vilken ordning ellinjer/elanvändare ska kopplas bort.³¹

Tele

Teleavbrott medför att kommunen måste vidta åtgärder för larmning via 112. Detta skedde under både stormen Gudrun och stormen Per och under förförra mandatperioden under stormen Simone, hösten 2013. Framförallt påverkades Södermöre kommun.

Beredskap för exempelvis äldreomsorg finns i form av radiokommunikationssystemet Rakel.

Trygghetslarmen är numera kopplade via GPRS istället för på det gamla traditionella telenätet

Fjärrvärme

Fjärrvärmecentralen Draken förser årligen kalmarborna med 366 GWh fjärrvärme. Värmeproduktionen sker med en fastbränslepanna för träpulver, tre oljepannor och en värmepump för utvinning av värme ur avloppsvatten.

Till fjärrvärmecentralen kommer under vinterhalvåret åtta lastbilar per dag med träpulver. I lager finns maximalt 230 ton träpulver och 1 500 m³ eldningsolja.

Kulvertlängd: 110 km

Fjärrvärmeanläggningarna ägs och drivs av Kalmar Energi AB.

---

³¹ www.msb.se 2011-01-21

Identifierade kritiska beroenden

Samhällsviktig verksamhet utan inbördes ordning

Hälso- och sjukvård
 Energiförsörjning
 Dricksvattenförsörjning
 Avfallshantering
 Drivmedelshantering
 Avlopp
 Livsmedelshantering
 Räddningstjänst
 Ordningshållning
 Äldreomsorg
 Barnomsorg
 Infrastruktur
 Betalningssystem
 IT
 Miljö- och livsmedelstillsyn

Beskrivning av kritiska beroenden kopplade till samhällsviktig verksamhet

	Verksamhet	Kritiska beroenden	Sårbarhet
1.	Sjukhuset Hälsocentraler Folktandvård Pandemiplanering Ambulans	Elektricitet Dricksvatten Infrastruktur	Ej egen dricksvattenproduktion Reservkraft saknas delvis Personalkrävande
2.	Kalmar Energi EON Krafringen Elnät AB	Tillförsel av elektricitet Underhåll och reparationer Infrastruktur	Bortprioritering p.g.a. Styrel Dåligt elnät i Södermøre Reservkraft saknas
3.	Kalmar vatten AB	Tillförsel av elektricitet Underhåll och reparationer Infrastruktur	Ledtider för analys av otjänligt vatten
4.	KSRR	Infrastruktur Drivmedel	Sopberg Farligt avfall i stora mängder
5.	Bensinstationer (inkl Gas) Drivmedelsdepåer	Produktion Tillförsel Lagring Infrastruktur	Manuell pumpning
6.	Kalmar vatten AB		Strömförsörjning
7.	Privatkonsumtion Försörjning av offentlig sektor Tillverkning	Elektricitet Dricksvatten Infrastruktur Drivmedel Betalningssystem	Strömförsörjning Kontanthantering
8.	Drivmedel Underhåll och reparationer Infrastruktur	Larmning	Personalkrävande

9.	Polis Vaktbolag	Nätverk drivmedel	
10.	Omsorgsförvaltning Privata vårdgivare	Elektricitet Dricksvatten Infrastruktur Drivmedel	Personalkrävande verksamhet
11.	Utbildningsförvaltning Privat förskole- och skolverk- samhet	Elektricitet Dricksvatten	Personalkrävande verksamhet
12.	Väghållare Hamnen Farligt gods led Järnväg Flygplats	Infrastruktur Elektricitet Samband	Snöröjning vintertid väderhändelser
13.	Banker Uttagsautomater Programvaror	Nätverk	Strömförsörjning
14.	IT	Elektricitet, reservkraft Rutiner för att upptäcka brister Serviceavtal för att åtg. brister	
15.	Miljö- och livsmedelstillsyn		

Identifierade och analyserade risker

Händelser som kan medföra allvarliga konsekvenser för kommunen och dess invånare identifieras.

Om händelsen är unik för någon verksamhet ska den vara redovisad i respektive förvaltnings eller bolags riskanalys. I detta dokument finns bara risker som påverkar flera verksamheters områden.

Grovanalys

Representanter för kommunens förvaltningar och bolag fick bedöma olika händelser som senare sammanställdes i en grovanalys. Därefter diskuterades händelsernas sannolikhet samt konsekvens för liv och hälsa, miljö och ekonomi. Detta mynnade sedan ut i en riskanalys som redovisas i bilaga 1 och 2. I bilagorna redovisas även de direkta sårbarheter som finns kopplade till en unik händelse. Det finns även en bedömd förmåga.

Grovanalysen tas fram genom att utgå från ett antal parametrar som tillsammans ger en skattning av konsekvensen (X). Sannolikheten (S) och den genomsnittliga konsekvensen (Y,Z) ger tillsammans en risk (R)

Räkna ut risk			
Summan av konsekvenser	Genomsnittlig konsekvens	Avrundad genomsnittlig konsekvens	Konsekvens multiplicerat med sannolikhet
$L/H+E+M=X$	X divideras med 3=Y	Y avrundas uppåt till närmast jämna heltal=Z	Z multipliceras med S=R

Kritiska beroenden:

Det som är direkt avgörande för framgång. Personal räknas inte in utan förutsätts. Exempelvis är drivmedel en förutsättning (kritiskt beroende) för snöröjning.

Sårbarhet:

Uttrycker oförmåga hos ett objekt, system, individ m.m. att stå emot och hantera en specifik påfrestning som kan härledas till inre eller yttre faktorer.

Förmåga:

Bygger på en uppskattning från berörd verksamhet.

Förmågan graderas LÅG-TILLFREDSSTÄLLANDE-HÖG

	LÅG (L)	TILLFREDSST. (T)	HÖG (H)
Rutiner	Saknas	Finns men är inte tillräckliga	Kända
Utbildning och övning	Ej genomfört	Övat och utbildat teoretiskt	Utbildat och övat i praktiken
Händelser	Ej inträffat	Tillbud, risk för att det ska inträffa	Har inträffat
Hantering	Ej hanterat händelse eller med ej mätbart resultat	Hanterat händelse med tveksamt eller med delvis mätbart resultat	Hanterat händelse med gott resultat

Scenario beskrivningar

Epidemi/pandemiutbrott

Ett eventuellt epidemiutbrott kan leda till personalbrist, beräkningar visar att mellan 20 - 50 % av de anställda kan vara frånvarande två till tre veckor efter ett epidemiutbrott. Detta tillstånd kommer att fortgå i upp till åtta veckor. Hela den kommunala verksamheten kommer att påverkas, sårbara verksamheter såsom socialtjänst, hemtjänst, tillagningskök, skola och förskola kommer att drabbas hårt. Detta då personalstyrkan avsevärt kommer att minska samtidigt som hjälpbehovet kommer att vara stort. Människor kommer att vara rädda för att smittas, vilket medför att även friska människor väljer att stanna hemma. Kommunen kommer att tvingas prioritera vilka verksamheter som ska vara igång. Vid ett epidemiutbrott/pandemiutbrott är det viktigt att samverka med landstinget och länsstyrelsen. Information kommer att vara en nyckelfråga som behöver samordnas.

Naturkatastrof, t.ex. storm, översvämning m.m.

Naturkatastrofer kan variera kraftigt gällande konsekvens och omfattning. För att kunna hantera dessa händelser måste kommunen ha en krisorganisation med tydliga roller och mandat. Vid naturkatastrofer kommer trycket på informationssidan att vara stort. Behovet av extra personal som snabbt kan hjälpa till är stort. Ett i förväg upparbetat nätverk och samverkan är viktigt gällande personella och materiella resurser.

Störningar av IT-miljön

IT är en central faktor som många av oss är beroende av för att vi ska kunna sköta våra arbetsuppgifter och därför får IT-avbrott stora konsekvenser. Ännu större blir konsekvenserna om system för att omhänderta medborgare påverkas t ex trygghetslarm, utbetalning av bidrag etc. Beroende på vad för typ av incident som inträffar kan informationen i systemen drabbas på olika sätt avseende sekretess, riktighet och tillgänglighet. Virus och maskar sprids t ex mycket lätt vidare i en ohanterad IT-miljö. Vid ett omfattande virusangrepp kan det därför vara nödvändigt att stänga ned hela nätverket, både servrar och klienter. Saneering av nätet, konfigurering och återläsning av säkerhetskopior kan ta lång tid.

Förebyggande åtgärder för att förhindra olika typer av IT-avbrott är t ex:

- Uppdaterat virussydd och brandvägg
- Uppdaterat operativsystem, e-postprogram och andra program när det finns säkerhetsuppdateringar
- Kontroll på vilken utrustning som ansluts till nätverket samt övervakning av nätet
- Bra rutiner för säkerhetskopiering och behörighetskontroll
- Serverrum med tillträdesskydd, larmsystem, temperatur- och fuktighetsreglering
- Säkra elförsörjningen med avbrottsfri kraft för betydelsefull utrustning
- Utbildning av användarna om hur IT-resurser ska användas t ex säker hantering av e-post och bifogade filer samt anslutning av flyttbart media. Även hur de ska agera vid misstanke om t ex intrång, virus eller andra incidenter.
- Avbrottsplan med reserv- och återstartsrutiner för verksamhetskritiska system
- Bra drifrutiner och tydligt definierat ansvar
- Begränsa användarens rättigheter på datorn så att virus och maskar inte kan få fäste.

Hot och våld mot personal eller förtroendevalda

Hot eller våld på arbetsplatsen medför att personal/förtroendevalda upplever arbetsplatsen som otrygg. Ett angrepp mot en förtroendevald är dessutom att betrakta som ett direkt angrepp mot vårt öppna och demokratiska samhälle. För att förhindra att detta sker är det därför viktigt att utbilda personal/politiker så att dessa har ett högt säkerhetsmedvetande. Det är även viktigt att varje händelse som medför hot eller våld polisanmäls. Skalskyddet på en arbetsplats bör vara utformat efter hotbilden.

Förorenad/sabotage/störning vattentäkt

Problem med dricksvatten kan följa flera huvudscenarier som innebär lite olika insatser.

- Långvarigt vattenavbrott: Nödvattendistribution viktigt.
- Vattenburen smitta: Vattnet går normalt att använda till det mesta men måste kokas före konsumtion (dusch, livsmedelstillverkning m.m.).
- Giftig kemikalie i vattnet: Kanske måste distributionen stoppas vilket kan ge ett långvarigt avbrott. Vid mindre allvarligt ämne kan vattnet kanske användas för toaletter m.m. men inte till konsumtion.
- Sabotage: Kan innebära vad som helst (se ovan).
- Förorenat vatten.

Vid alla händelser är information viktig. Smitta³² som leder till omfattande sjukdomsutbrott innebär sannolikt påfrestningar på sjukvården och stor frånvaro på olika arbetsplatser. Vid ett längre förlopp kan detta bli en svår uppgift att hantera för en enskild kommun, därför har Livsmedelsverket startat en vattenkatastrofgrupp, VAKA. Denna har till uppgift att ge stöd till regioner och kommuner som drabbas eller löper överhängande risk att drabbas av svåra påfrestningar i dricksvattenförsörjningen. Gruppen kan anlitas av dricksvattenproducenter/-leverantörer, miljö- och hälsa, räddningstjänsten och kommunledningen. Kalmar kommun (Kalmar Vatten AB) använde sig av VAKA för nödvattendistribution i december 2010.

---

³² Jämför med Östersund och parasiten *Cryptosporidium* som hamnade i det kommunala dricksvattnet och slog ut stora delar av Östersunds kommun i december år 2010.

Kemikalieutsläpp/farligt gods i centrala Kalmar

I Kalmar finns järnvägen och rekommenderad farligt gods led nära stadskärnan, vilket innebär risk för olycka med snabbt skeende samt många omkomna och skadade. Bland annat kan följande problem uppstå; evakuering och/eller inrymning samt extern och intern information. Konsekvenserna kommer att variera beroende på var olyckan sker samt vid vilken tidpunkt. Resurser kommer att krävas från ett flertal förvaltningar/bolag då ett eller flera kommunala objekt med stor säkerhet kommer att påverkas av olyckan. Ett flertal industrier är även lokaliserade till hamnområdet och en eventuell olycka i hamnen medför stora konsekvenser. Det psykosociala omhändertagandet kommer att bli omfattande. Stora delar av de centrala delarna behöver spärras av, vilket medför nedsatt framkomlighet både för utryckningsfordon och för allmänhet.

Trafikolycka med stort skadeutfall

Vid en trafikolycka med personal³³ från Kalmar kommun inblandade medför krishantering på berörd förvaltning/bolag.

Brandkåren, ambulans och polis hanterar olyckan under den akuta fasen.

Långvarigt bortfall av el, vatten och/eller telefoni

Långvarigt bortfall av dessa samhällsviktiga funktioner kan leda till att evakuering av främst äldre människor måste genomföras samt att trygghetslarmen slås ut vilket skapar otrygghet både hos användarna och hos anhöriga. De allvarigaste konsekvenserna av ett el-bortfall kan delvis reduceras genom reservkraft. Men användning av reservkraft måste förberedas innan. Antingen måste ett stationärt reservkraftverk installeras eller måste inkoppling av ett mobilt förberedas. Tillagning av mat till äldreboenden, hemtjänst, gruppboende, skolor och förskolor blir snabbt ett problem då inget av kommunens storkök har tillgång till reservkraft. El-bortfall kan medföra att viktiga IT-system, såsom system för omhändertagande av brukare inte kan användas, vilket kan få allvarliga konsekvenser för den enskilda människan. Erfarenhet visar att människor ogärna lämnar sina hem under dessa omständigheter bland annat på grund av plundringsrisken samt omhändertagandet av djur.

Brand i publika lokaler/särskilt boende

Det kan vara ett stort antal skadade/omkomna människor och ännu fler som drabbas indirekt såsom anhöriga som söker sig till olycksplatsen. Detta genererar också ett mycket stort medieintresse. Utrymning av personer med nedsatt fysisk förmåga är svårt och kräver stora personella resurser. Initialt kommer det att finnas ett stort behov av psykosocialt omhändertagande (även för räddningspersonal) och information. Verksamheten kommer relativt snabbt att behöva ersättningslokal. För att kunna hantera en brand i exempelvis äldreboende behöver detta övas kontinuerligt med berörda verksamheter.

Brand i Gamla staden/Kvarnholmen och/eller slottet

Slottet har ett stort kulturhistoriskt värde, som är svårt att angripa släckmässigt. Det skulle bli en stor förlust för Kalmar stad när det gäller t.ex. marknadsföringen av staden om slottet skulle bli utsatt för en brand.

---

³³ Personal/brukare/vårdtagare/elever

Gamla staden och bebyggelsen på Kvarnholmen är väldigt känslig. Husen ligger nära varandra och är svåra att avgränsa brandtekniskt, med innebörden att brandspridningen till angränsande byggnader går fort.

Brandkåren har påbörjat en inventering av den gamla bebyggelsen som ska resultera i insatskort till varje enskild större byggnad eller kvarter och information till fastighetsägare om risker.

Exempel på identifierade risker och sårbarheter

Nummer	Skadehändelse	Sannolikhet	Likhets	Miljö	Ekonomi	Risk	Konsekvens	Kritiska beroenden	Sårbarhet	Förmåga
	Olyckor									
O 1	Kemikalieutsläpp i centrala Kalmar	3	3	3	2	8	Kan bli allvarliga konsekvenser gällande människors hälsa beroende på hur många som vistas där. Stora avspärningar i centrum. Viktigt med information till allmänheten om inrymning/utrymning.	Extern räddningstjänst, polis, ambulans. SR P4	Spridningsrisk. samverkanskrav vid utrymning	T
	Väderhändelse									
V 1	Oväder (storm, orkan, snöstorm)	3	4	2	4	10	Kan bli långvariga konsekvenser med el- och teleavbrott. Stort resursbehov från kommunen. Stort informationsbehov. Sannolikt inte endast Kalmar kommun som påverkas varför samordningsbehovet blir stort vad avser effekter av beslut, tillförda resurser och interna resurser.	Samordningsbehov med angränsande kommuner, Region Kalmar och med polisen	Flera sårbarheter men framförallt avseende materiella skador	H
	Antagonistiska hot									
A 1	Pyromanhändelser	1	5	5	5	5	Svårt att bedöma konsekvenser. En pyroman kan anlägga bränder i publika lokaler och/eller utomhus/ej publika områden/lokaler.	Polis	Beroende på var händelserna inträffar kan allmänhetens reaktioner påverka	T

Behov av åtgärder

I det här kapitlet presenteras slutsatser. Dessa är uppdelade i *övergripande slutsatser* och *det fortsatta säkerhetsarbetet*, där mer konkreta förslag på åtgärder föreslås och vilka områden som bör prioriteras i kommunens fortsatta säkerhetsarbete.

Övergripande åtgärder

- Säkerhetsfrågorna behöver integreras mer i kommunens verksamheter. Förhoppningen är att samtliga verksamheter ska ta höjd för sina risker och sårbarheter utifrån sin verksamhet, verksamhetens lokalisering samt omkringliggande verksamheter. Detta skulle leda till högre säkerhetsmedvetenhet hos såväl personal som elever/brukare/hyresgäster m.fl.
- Kontinuitetsplanering är avgörande för att vara stabila under kris. I ett större sammanhang behöver kontinuitetsplaneringen kompletteras med maximala avbrottsnivåer, dels kopplat till en förväntad service och dels kopplat till vårt eget varumärkesskydd.
- Verksamheterna behöver utbildas i säkerhets- och krishanteringsfrågor. Utbildningarna bör anpassas till respektive verksamhet. Naturligtvis är detta mest avgörande för de samhällsviktiga verksamheterna.
- Utökad arbete i projektform, då projekt över förvaltningsgränser medför ökad insikt i varandras risker och sårbarheter bör genomföras. Genom att arbeta tillsammans i projekt där behövd kompetens kopplas in blir arbetet mer effektivt och man identifierar enklare de kritiska beroenden som finns.
- Att kunna se risker i ett brett perspektiv redan i det förebyggande arbetet skulle medföra nätverksskapande som är till nytta även i krissituationer. Ett än mer utökad samarbete med folkhälsofrågor, brottsförebyggande, fysiskplanering, arbetsmiljöfrågor, tillfälliga arrangemang etc. skulle generera ett positivt kompetensutbyte.
- För att kommunen ska ha/upprätthålla en väl fungerande krisorganisation behövs tydliga riktlinjer, utbildningar och övningar. Samtliga förvaltningar och bolag behöver ta fram och kvalitetssäkra egna riktlinjer för krishantering utifrån den verksamhet som bedrivs. Utbildning och övningar bör ske både inom och mellan förvaltningar. Övningar bör genomföras vart annat eller varje år.
- För att få en uppfattning om hur ofta samt vilka olyckor/tillbud som inträffar i kommunens verksamheter krävs ett heltäckande incidentrapporteringssystem. Utifrån ett incidentrapporteringssystem genereras ett statistikunderlag som är av stor betydelse i det förebyggande arbetet. Genom att konstatera att en viss olyckstyp har hög frekvens blir det möjligt att sätta in preventiva åtgärder på ett tidigt stadium.

- Det är viktigt att säkerhetsaspekterna görs till en naturlig del i den fysiska planeringen. För att lyckas med detta krävs det att det skapas tydliga riktlinjer för skyddsavstånd gällande farligt gods, bensinstationer, uppställningsplatser etc. Efterlevnaden av riktlinjerna måste göras till en permanent del i arbetet med den fysiska planeringen.
- Kalmar kommuns kommunikation med invånarna gällande säkerhet bör utökas. Kommunens risker och sårbarheter samt den enskildes ansvar bör förmedlas/klargöras, via exempelvis webb och intern hemsida.
- En annan relevant frågeställning är hur kommunen skall nå turister och andra som temporärt vistas i kommunen vid en krissituation. Information då vi saknar normala resurser behöver också förankras och övas/tillämpas.
- Ett fortsatt stort fokus bör läggas på kommunens samverkan med andra aktörer i samhället. Genom att bygga nätverk i det förebyggande/förberedande stadiet ökar förmågan att hantera en krissituation på ett bra och effektivt sätt. Ett samarbete mellan kommunen och näringslivet i riskinventeringsarbetet skulle vara till stor nytta för båda parter. Kommunen ska ha förmåga att samordna de företag och myndigheter etc. som är lokaliserade inom kommunens geografiska område.

Det fortsatta säkerhetsarbetet

- Kalmar kommun utvecklar Risk- och Sårbarhetsanalys för varje förvaltning och kommunalt bolag.
- Kommunens verksamheter behöver bli bättre på att själva analysera hur deras verksamhet fungerar under kris eller med ett bortfall av exempelvis elektricitet eller dricksvatten.
- Kommunen behöver öka beståndet av utrustning för att tillgodose behovet av elektricitet, alternativa värmekällor och nödvattendistribution.
- Vid planering av större arrangemang är det viktigt att säkerhetsfrågor läggs in som en självklar del. Genom att redan i det inledande skedet av planeringen ta upp säkerhetsfrågor blir det möjligt att säkerställa en hög säkerhetsnivå. Det är arrangören som är ansvarig och markupplåtaren och/eller tillståndsgivaren som är kravställare.
- Kalmar kommun bör intensifiera arbetet med kontinuitets- och avbrottsplanering för alla verksamheter och inte bara det som bedöms som samhällsviktigt i syfte att värna om varumärket.
- En plan bör tas fram för att säkerställa ett tillräckligt skydd mot hot och våld mot förtroendevalda och tjänstemän.
- Kalmar kommun bör certifieras enligt ISO 27000, informationssäkerhet